

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ปัจจุบัน วิถีชีวิตตามกระแสเศรษฐกิจสมัยใหม่ทำให้คนเร่งรีบทำมาหากิน มีการประพฤติปฏิบัติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ผิดจากศีลธรรม วัฒนธรรม เป็นสังคมที่นำมาซึ่งความสับสนอลเวง มีผลต่อการพัฒนา เกิดสภาวะที่ไม่พึงปรารถนามาก เพื่อแก้ปัญหาความเสื่อมจากสภาพการณ์ที่ประเทศชาติเจริญแต่วัตถุแต่ขาดความเจริญทางด้านจิตใจ สื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งนวนิยาย จึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยการให้ความรู้ ปกป้องค่านิยมที่ดี และพัฒนาให้พฤติกรรมจริยธรรมเกิดขึ้น

นับตั้งแต่การเกิดวรรณกรรมเกี่ยวกับจีนในรูปแบบใหม่ หรือนวนิยายชีวิตที่สะท้อนภาพสังคมชาวจีนในประเทศไทย แต่งโดยคนไทย เป็นภาษาไทย เป็นแบบสมจริง ฉากต่างๆ เป็นฉากในเมืองไทย ทั้งยังแสดงแนวคิดและทัศนะของคนจีนในเมืองไทยอย่างเด่นชัด โดยผู้ร่ายทางการเขียนแบบนี้ คือ โบตัน (สุภา สิริสิงห) ด้วยเรื่องจดหมายจากเมืองไทย เรื่องราวของคนจีนที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยเริ่มได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะบทบาทของพระเอกได้กลายเป็น “คงจิ่งร้อยปูเซ็งเต็ม” ในขณะที่แต่เดิมภาพของคนจีนในโลกของจินตนาการของสังคมไทยจะได้เล่นบทบาทก็เป็นเพียงผู้ร้าย ตัวตลก หรือตัวประกอบเท่านั้น อันแสดงให้เห็นถึงบทบาทของนวนิยายและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกจินตนาการของคนไทย

รูปแบบการดำเนินชีวิตของตัวละครเอกชาวจีนจากวรรณกรรมเกี่ยวกับจีนในเมืองไทยเหล่านี้จึงนำศึกษาในมุมมองของนิเทศศาสตร์พัฒนาการ เพราะแม้ว่าจะไม่ใช่วิถีแห่งการเดินทางของชีวิตที่จะใช้ได้กับทุกคน แต่อย่างน้อยคนสมัยใหม่ก็น่าจะได้เห็นแบบอย่างที่ดี ได้รับรู้ว่าทางเลือกหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างสูงสุด ด้วยหลักคุณธรรมและจริยธรรมจะเป็นอาวุธที่ทรงพลังที่สุดและประยุกต์ใช้ได้กับทุกกรณี

การศึกษา “พฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนในนวนิยายไทย” มีปัญหานำการวิจัยดังนี้

1. พฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนในนวนิยายไทยมีลักษณะเป็นอย่างไร

2. ผู้เขียนนวนิยายไทยเรื่องชาวจีนในเมืองไทยมีทัศนคติต่อชาวจีนและหลักจริยธรรมของชาวจีนอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตที่จะนำมาใช้เป็นแบบอย่างที่ดีของคนสมัยใหม่ โดยการสำรวจและวิเคราะห์เนื้อหาด้านพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนซึ่งสะท้อนอยู่ในนวนิยายไทยเรื่องชาวจีนในเมืองไทย

2. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้เขียนนวนิยายไทยเรื่องชาวจีนในเมืองไทยเกี่ยวกับชาวจีนและหลักจริยธรรมของชาวจีน ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของสาร (ผู้ส่งสาร) โดยใช้วิธีการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์และวิเคราะห์จากเนื้อหาในนวนิยายและเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการดำเนินชีวิตของตัวละครเอกชาวจีน

จากผลการวิเคราะห์นวนิยายกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ข้อสรุปว่าตัวละครเอกชาวจีนที่ศึกษาเหล่านี้มีรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่เน้นในเรื่องจริยธรรมเป็นหลักแม้ว่าลักษณะของพฤติกรรมจริยธรรมที่ยึดถือจะแตกต่างกันออกไปตามภูมิหลัง สิ่งแวดล้อมรอบตัวหรือบริบท (context) การประกอบอาชีพ การประสบความสำเร็จในการสร้างตัว และประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมาก็ตาม ทั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกลักษณะพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนทั้งหมดคนออกได้ 4 แบบ คือ พฤติกรรมจริยธรรมที่เน้นหนักในด้านการครองเรือนและการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ “ตันสว่างอู่” และ “กั่ง” พฤติกรรมจริยธรรมที่เน้นหนักในการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ “แป๊ะกิม” และ “เผิง เทียนซือ” พฤติกรรมจริยธรรมที่เน้นหนักในด้านการบริหารงานและการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ “ทิจื่อ” และ พฤติกรรมจริยธรรมที่เน้นหนักในด้านการครองเรือนและการบริหารงาน ได้แก่ “เหลียง ลือพาณิชย์”

ลักษณะพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีน

จากการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนในนวนิยายไทยเรื่องเกี่ยวกับชาวจีนในเมืองไทย จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่

- “ตันสว่างอู่” จากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย

- “ก๊ง” จากเรื่องอยู่กับก๊ง
- “แป๊ะกิม” จากเรื่องกตัญญูพิศวาส
- “ทิจื่อ” จากเรื่องไม่ต้องสม
- “เผิง เทียนซือ” จากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่
- “เหลียง ลือพานิชย์” จากเรื่องลอดลายมังกร

พบว่า ตัวละครเอกที่พฤติกรรมจริยธรรมปรากฏครบทุกหัวข้อที่ศึกษา จำนวน 20 ด้าน ได้แก่ “ตันสว่างอู่” และ “ทิจื่อ” ส่วนตัวละครเอกที่พฤติกรรมจริยธรรมปรากฏไม่ครบทุกหัวข้อที่ศึกษา ได้แก่ “ก๊ง” ปรากฏพฤติกรรมจริยธรรมจำนวน 18 ด้าน “แป๊ะกิม” ปรากฏพฤติกรรมจริยธรรมจำนวน 16 ด้าน “เผิง เทียนซือ” ปรากฏพฤติกรรมจริยธรรมจำนวน 19 ด้าน และ “เหลียง ลือพานิชย์” ปรากฏพฤติกรรมจริยธรรมจำนวน 18 ด้าน

โดยตัวละครเอกชาวจีนทั้งหมดนั้น มีหลักจริยธรรมในด้านความมีเหตุผลปรากฏอยู่ในอันดับแรกจาก 3 ตัวละครด้วยกัน ได้แก่ “ตันสว่างอู่” จากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย “ก๊ง” จากเรื่องอยู่กับก๊ง และ “เหลียง ลือพานิชย์” จากเรื่องลอดลายมังกร ในขณะที่ “แป๊ะกิม” จากเรื่องกตัญญูพิศวาสมีหลักจริยธรรมด้านความเมตตาคุณนามากที่สุด ส่วน “ทิจื่อ” จากเรื่องไม่ต้องสมมีพฤติกรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทียู่ในลำดับสูงสุด และ “เผิง เทียนซือ” จากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่มีความกล้าทางด้านจริยธรรมเป็นส่วนประกอบของความประพุดิมากที่สุด

ในด้านของระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการปฏิบัติพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครที่ศึกษา พบว่าตัวละครเอกชาวจีนทั้ง 6 คนนั้นมีความประพุดิที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมมากที่สุด รองลงมาคือระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ ยกเว้น “ทิจื่อ” กับ “เหลียง ลือพานิชย์” ที่ลำดับรองลงมาคือระดับที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ลำดับที่สามคือ ระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ยกเว้น “แป๊ะกิม” ที่เป็นไปในระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม “ทิจื่อ” กับ “เหลียง ลือพานิชย์” ที่อยู่ในระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ และลำดับสุดท้ายคือระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม ยกเว้น “ก๊ง” ซึ่งไม่พบเหตุผลแห่งการปฏิบัติในระดับนี้ และ “แป๊ะกิม” ที่อยู่ในระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

“ตันสว่างอู่” จากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย

จากการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรม พบว่าตันสว่างอู่มีพฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีเหตุผลอยู่ในลำดับสูงสุด คือ จำนวน 53 ข้อความ จากทั้งหมด 298 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 17.79 ส่วนพฤติกรรมจริยธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุดในลำดับที่เท่ากัน

ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ และด้านอื่นๆ (การมีแนวความคิดสร้างสรรค์) คือ จำนวน 4 ข้อความ จากทั้งหมด 298 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 1.34

ในส่วนของการวิเคราะห์ระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการปฏิบัติ พบว่า **ต้นส่วงผู้มีการกระทำในระดับที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมมากที่สุด** คือ จำนวน 151 ข้อความ จากทั้งหมด 298 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 50.67 รองลงมาคือระดับที่เป็นไปตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ จำนวน 60 ข้อความ จากทั้งหมด 298 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 20.13 ในระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง จำนวน 57 ข้อความ จากทั้งหมด 298 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 19.13 และระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม จำนวน 30 ข้อความ จากทั้งหมด 298 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 10.07

“กัง” จากเรื่องอยู่กับกัง

จากการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรม พบว่ากังมีพฤติกรรมจริยธรรมด้าน **ความมีเหตุผลอยู่ในลำดับสูงสุด** คือ จำนวน 53 ข้อความ จากทั้งหมด 204 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 25.98 ส่วนพฤติกรรมจริยธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุดในลำดับที่เท่ากัน ได้แก่ ด้านการรู้จักสามัคคี และด้านความอดทนอดกลั้น คือ จำนวน 1 ข้อความ จากทั้งหมด 204 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 0.49 สำหรับพฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้ ได้แก่ ด้านการมีสัจจะ และด้านความใฝ่รู้

ในส่วนของการวิเคราะห์ระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการปฏิบัติ พบว่ากัง **มีการกระทำในระดับที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมมากที่สุด** คือ จำนวน 124 ข้อความ จากทั้งหมด 204 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 60.78 รองลงมาคือระดับที่เป็นไปตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ จำนวน 49 ข้อความ จากทั้งหมด 204 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 24.02 และในระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง จำนวน 31 ข้อความ จากทั้งหมด 204 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 15.20 อย่างไรก็ตามไม่ปรากฏพฤติกรรมจริยธรรมของกังที่ต้องกระทำตามแรงกดดันของสภาวะสังคม

“แป๊ะกิม” จากเรื่องกตัญญูพิศวาส

จากการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรม พบว่าแป๊ะกิมมีพฤติกรรมจริยธรรมด้าน **ความเมตตากรุณาอยู่ในลำดับสูงสุด** คือ จำนวน 45 ข้อความ จากทั้งหมด 229 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 19.65 ส่วนพฤติกรรมจริยธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความยุติธรรม คือ จำนวน 1 ข้อความ จากทั้งหมด 229 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 0.44

สำหรับพฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้ ได้แก่ ด้านการรู้จักประมาณตน ด้านความไม่รู้ ด้านความรับผิดชอบ และด้านอื่น ๆ

ในส่วนของการวิเคราะห์ระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการปฏิบัติ พบว่า **แป๊ะกิมมีการกระทำในระดับที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมมากที่สุด** คือ จำนวน 195 ข้อความ จากทั้งหมด 229 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 85.15 รองลงมาคือระดับที่เป็นไปตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ จำนวน 15 ข้อความ จากทั้งหมด 229 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 6.55 ในระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม จำนวน 12 ข้อความ จากทั้งหมด 229 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 5.24 และระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง จำนวน 7 ข้อความ จากทั้งหมด 229 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 3.06

“ทิจื่อ” จากเรื่องไม่ต้องลม

จากการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรม พบว่า**ทิจื่อมีพฤติกรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทียู่ในลำดับสูงสุด** คือ จำนวน 58 ข้อความ จากทั้งหมด 385 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 15.06 ส่วนพฤติกรรมจริยธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านอื่น ๆ (การมีแนวความคิดสร้างสรรค์) คือ จำนวน 1 ข้อความ จากทั้งหมด 385 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 0.26

ในส่วนของการวิเคราะห์ระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการปฏิบัติ พบว่า **ทิจื่อมีการกระทำในระดับที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมมากที่สุด** คือ จำนวน 195 ข้อความ จากทั้งหมด 385 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 50.65 รองลงมาคือระดับที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง จำนวน 95 ข้อความ จากทั้งหมด 385 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 24.68 ในระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ จำนวน 52 ข้อความ จากทั้งหมด 385 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 13.51 และระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม จำนวน 43 ข้อความ จากทั้งหมด 385 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 11.17

“เมิ่ง เทียนซือ” จากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่

จากการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรม พบว่า**เมิ่ง เทียนซือมีพฤติกรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทียู่ในลำดับสูงสุด** คือ จำนวน 37 ข้อความ จากทั้งหมด 284 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 13.03 ส่วนพฤติกรรมจริยธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการรู้จักประมาณตน คือ จำนวน 2 ข้อความ จากทั้งหมด 284 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 0.70 สำหรับพฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้ ได้แก่ ด้านการรู้จักสามัคคี

ในส่วนของการวิเคราะห์ระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการปฏิบัติ พบว่า เฝิง เทียนชื่อมีการกระทำในระดับที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมมากที่สุด คือ จำนวน 117 ข้อความ จากทั้งหมด 284 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 41.20 รองลงมาคือ ระดับที่เป็นไปตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ จำนวน 88 ข้อความ จากทั้งหมด 284 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 30.99 ในระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง จำนวน 51 ข้อความ จากทั้งหมด 284 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 17.96 และระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม จำนวน 28 ข้อความ จากทั้งหมด 284 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 9.86

“เหลียง ลือพาณิชย์” จากเรื่องตลอดลายมังกร

จากการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรม พบว่าเหลียง ลือพาณิชย์มีพฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีเหตุผลอยู่ในลำดับสูงสุด คือ จำนวน 28 ข้อความ จากทั้งหมด 155 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 18.06 ส่วนพฤติกรรมจริยธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คือ จำนวน 2 ข้อความ จากทั้งหมด 155 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 1.29 สำหรับพฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้ ได้แก่ ด้านความเสียสละ และด้านความใฝ่รู้

ในส่วนของการวิเคราะห์ระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการปฏิบัติ พบว่า เหลียง ลือพาณิชย์มีการกระทำในระดับที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมมากที่สุด คือ จำนวน 56 ข้อความ จากทั้งหมด 155 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 36.13 รองลงมาคือระดับที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง จำนวน 49 ข้อความ จากทั้งหมด 155 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 31.61 ในระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ จำนวน 42 ข้อความ จากทั้งหมด 155 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 27.10 และระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม จำนวน 8 ข้อความ จากทั้งหมด 155 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 5.16

ทัศนะของผู้ส่งสาร

จากการสัมภาษณ์ผู้เขียนนวนิยายไทยเรื่องเกี่ยวกับชาวจีนในเมืองไทย ในฐานะผู้ส่งสารหรือแหล่งที่มาของสาร ได้แก่ “โบตัน” ผู้เขียนนวนิยายเรื่องจดหมายจากเมืองไทย และเรื่องไผ่ดองลม “หยก บูรพา” ผู้เขียนนวนิยายเรื่องอยู่กับกิ่งและเรื่องกตัญญูพิศวาส “โสภาค สุวรรณ” ผู้เขียนนวนิยายเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ “ประภัสสร เสวิกุล” ผู้เขียนนวนิยายเรื่องตลอดลายมังกร และวิเคราะห์จากเนื้อหาในนวนิยายและเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องได้ข้อสรุปดังนี้

- เหตุผลในการนำเสนอหลักจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนในนวนิยายของผู้เขียนแต่ละท่านมีความแตกต่างกัน คือ โบตันจะเน้นหลักปฏิบัติสำคัญในลัทธิขงจื้อ พร้อมนำหลักโดยรวมของเหตุและผลและสภาพชีวิตสภาพสังคมปัจจุบันเข้ามารวมด้วย ส่วนหยก บูรพา เนื่องจากตัวละครในเรื่องอยู่กับกังและเรื่องกตัญญูพิศواسเป็นบุคคลที่มีชีวิตอยู่จริง จึงทำให้หลักคุณธรรมจริยธรรมของตัวละครเป็นพฤติกรรมจริยธรรมของบุคคลที่เขามีความซาบซึ้งและประทับใจ สำหรับโสภาค สุวรรณและประกัสสร เสวิกุลจะเป็นการนำหลักจริยธรรมที่รู้จักกันดีอยู่แล้วมาประยุกต์ให้เข้ากับเนื้อเรื่องกับบทบาทของตัวละครในเรื่อง

- ทศนคติต่อชาวจีนและหลักคุณธรรมจริยธรรมของชาวจีน พบว่ามี 3 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ ทศนคติในด้านบวก เป็นของ “โสภาค สุวรรณ” ผู้เขียนนวนิยายกลุ่มตัวอย่างเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ และ “ประกัสสร เสวิกุล” ผู้เขียนนวนิยายกลุ่มตัวอย่างเรื่องลอดลายมังกร ส่วนทศนคติที่ค่อนข้างเป็นไปในทางลบ และทศนคติที่มีทั้งด้านบวกและด้านลบ เป็นทศนคติของนักเขียนผู้ซึ่งมีเชื้อสายจีน คือ “โบตัน” ผู้เขียนนวนิยายกลุ่มตัวอย่างเรื่องจดหมายจากเมืองไทยและเรื่องไม้ต้องลม และ “หยก บูรพา” ผู้เขียนนวนิยายกลุ่มตัวอย่างเรื่องอยู่กับกังและเรื่องกตัญญูพิศواس ตามลำดับ

- แนวความคิดหรือทัศนะของผู้ส่งสาร คือผู้เขียนนวนิยาย ต่อตัวละครที่มีความประพดิดิดี (แม่แบบในเชิงบวก) ว่าจะเป็นแบบอย่างต่อผู้อ่านได้นั้น ในส่วนนี้ “โบตัน” ไม่คิดว่าจำเป็นจะต้องเป็นตัวละครที่มีความประพดิดิดีเท่านั้นที่จะช่วยปลูกฝังหรือเป็นแบบอย่างต่อผู้อ่าน ตัวละครที่เลวมาก ๆ ก็เป็นตัวอย่างได้ว่าผู้อ่านจะไม่เอาอย่างและอาจจะติดสอมองมากกว่าตัวละครดี ๆ เสียอีก ส่วน “หยก บูรพา” “โสภาค สุวรรณ” และ “ประกัสสร เสวิกุล” แม้จะให้ความสำคัญกับการนำเสนอจริยธรรมของตัวละครในนวนิยายเหมือนกันแต่ก็มีมุมมองที่ต่างกันไป โดยหยก บูรพาจะสร้างตัวละครให้มีพัฒนาการทั้งดีและร้าย ให้ผู้อ่านเก็บเกี่ยวสาระเอาเองจากคำบรรยาย บทสนทนา หรือการกระทำของตัวละครในเรื่อง สำหรับโสภาค สุวรรณที่ตัวละครเอกในนวนิยายจะเป็น “แบบฉบับที่ดีอยู่เสมอ” มีความเห็นว่าเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรมและตัวละครในนวนิยายจะช่วยเป็นแบบอย่างได้บ้าง แต่การปลูกฝังนั้นต้องอาศัยพื้นฐานที่ดีจากการอบรมเลี้ยงดู การศึกษา บ้าน โรงเรียน พ่อแม่ ครู อาจารย์ เป็นสำคัญ และ ประกัสสร เสวิกุลจะเน้นในเรื่องของความเป็นคนมากกว่า จะให้ผู้อ่านได้เห็นทั้งสองด้าน ทั้งด้านดีและด้านร้ายของตัวละคร

- บทบาทของนักเขียน ในฐานะของผู้ส่งสารหรือแหล่งที่มาของสาร พบว่า ผู้เขียนนวนิยายไทยเรื่องชาวจีนในเมืองไทยได้แสดงบทบาทที่สำคัญในการร่วมพัฒนา

สังคมด้วยการสอดแทรกสาระคุณค่าที่สำคัญในหลายๆ ด้านลงในเนื้อเรื่อง คำบรรยาย หรือ ถ้อยคำสนทนาของตัวละคร ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม แม้ว่าจากจำนวนผู้เขียนทั้ง 4 ท่าน ได้แก่ “โบตัน” “หยก บูรพา” “โสภาค สุวรรณ” และ “ประภัสสร เสวิกุล” จะมีเพียง **ประภัสสร เสวิกุล** เท่านั้น ที่มีความคาดหวังว่าพฤติกรรมที่ดีของตัวละครในเรื่องหรือวีธี คลีคลายปัญหาต่างๆ ของตัวละครจะสามารถใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของผู้อ่าน ได้ ผู้เขียนนวนิยายทั้งหมดต่างก็มีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า การอ่านหนังสือที่ดี มีคุณค่า มีความสมจริงสมเหตุสมผล จะเป็น “อาหารทางปัญญา” สร้างขวัญ สร้างกำลังใจ ตลอดจน ช่วยให้ผู้อ่านคิดพิจารณาหาแนวทางประพฤติปฏิบัติที่ดีและเหมาะสมสำหรับผู้อ่านท่านนั้นๆ ได้เอง

อภิปรายผล

1. ในด้านของการวิเคราะห์เนื้อหานวนิยาย

รูปแบบการดำเนินชีวิตของตัวละครเอกชาวจีน

ตามที่ได้ศึกษามาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมที่ตัวละครเอกชาวจีนเหล่านั้น แสดงออกในทุกชั้นตอนย่อมแสดงให้เห็นถึงรูปแบบของการดำเนินชีวิตที่ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมอย่างชัดเจน ทั้งนี้พฤติกรรมจริยธรรมที่ยึดถือก็จะแตกต่างกันออกไปตามภูมิหลัง สิ่งแวดล้อมรอบตัวหรือบริบท (context) การประกอบอาชีพ การประสบความสำเร็จในการ สร้างตัว และประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมา ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบในการหาความสัมพันธ์ ทางจริยธรรมจากรายงานการวิจัยเรื่อง “การศึกษาหาเกณฑ์ปกติของระดับพัฒนาการทาง จริยธรรมและองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม” (ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมวิชาการ, 2524) ดังนี้

1. องค์ประกอบทางกายภาพ ได้แก่ วัยและระดับการศึกษา
2. องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม ได้แก่
 - 2.1 ฐานะทางครอบครัว
 - 2.2 ผู้เลี้ยงดูและวิธีการอบรมเลี้ยงดู
3. องค์ประกอบทางบุคลิกภาพ ได้แก่
 - 3.1 ความมุ่งมั่นและปรารถนาในอนาคต
 - 3.2 เจตคติต่อกฎหมาย ระเบียบของบ้านเมือง และศีลธรรม

ด้วยองค์ประกอบเหล่านี้จึงทำให้ผู้วิจัยทราบว่ารูปแบบการดำเนินชีวิตของตัวละครเอกชาวจีนทั้ง 6 คน เป็นไปตามลักษณะพฤติกรรมจริยธรรม ดังนี้

พฤติกรรมจริยธรรมที่เน้นหนักในด้านการครองเรือนและการดำเนินชีวิต
ในสังคม ได้แก่ “ตันสว่างอู่” จากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย และ “ก๋ง” จากเรื่องอยู่กับก๋ง เมื่อพิจารณาเจาะลึกลงไปในชีวิตของตันสว่างอู่และก๋ง จะเห็นได้ว่าแกนหลักของชีวิตทั้งคู่ผูกพันอยู่กับครอบครัว ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างลักษณะบทบาทพฤติกรรมของตัวละครเอกทั้งสอง ครอบครัวของตันสว่างอู่ คือ หมุยเอ็ง-ผู้เป็นภรรยา และลูกๆของเขา เว่งคิม ชูยก็ม บักหลี และเม่งจู ส่วนครอบครัวของก๋งก็คือ หยก-หลานชายเพียงคนเดียวของก๋ง ในขณะเดียวกันผลการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมได้ชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมของตัวละครเอกทั้งสองคนในแง่ที่พยายามประพฤติตัวและปฏิบัติตนเพื่อที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างสงบสุขร่วมกับผู้อื่นในสังคม อันได้แก่ สังคมของชาวจีนด้วยกันและสังคมของชาวไทยผู้เป็นเจ้าของประเทศ

พฤติกรรมจริยธรรมที่เน้นหนักในการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ “แป๊ะกิม” จากเรื่องกตัญญูพิศวาส และ “เผิง เทียนซือ” จากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ ในภาพที่เห็นได้อย่างโดดเด่นจากพฤติกรรมของตัวละครทั้งคู่ คือการกระทำเพื่อเพื่อนมนุษย์ในสังคม ดังเช่น พฤติกรรมจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ความเสียสละ ความกล้าทางจริยธรรม ฯลฯ ของแป๊ะกิม ที่เป็นไปเพื่อเพื่อนบ้านในตรอกที่ได้รับความเดือดร้อน โดยเฉพาะชีวิตของครอบครัว “หมงกับเซ็ง” ที่ต้องพบกับภาวะการณ์อันน่าขมขื่นของชีวิต หรือพฤติกรรมด้านความกล้าทางจริยธรรม ความกตัญญูกตเวที ความเมตตากรุณา ฯลฯ ของเผิง เทียนซือ ที่ทุ่มเททั้งแรงใจ แรงกาย และความรู้ทางด้านการแพทย์ที่ได้ร่ำเรียนมาทั้งหมดเพื่อร่วมฟื้นฟูการแพทย์แผนโบราณแบบสมัยใหม่ (อายุรเวท) ในประเทศไทย เพื่อตอบแทนบุญคุณของผืนแผ่นดินไทย และเพื่อที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคมไทยร่วมกับคนไทยอย่างสงบสุข

พฤติกรรมจริยธรรมที่เน้นหนักในด้านการบริหารงานและการดำเนินชีวิต
ในสังคม ได้แก่ “ทิจื่อ” จากเรื่องไผ่ต้องลม จากผลการวิจัยของ พัชรี วราศรัย (2537) เรื่อง “นวนิยายไทยที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในเมืองไทย” พบว่า “ทิจื่อ” ตัวละครเอกของโบตัน เป็นชาวจีนผู้มานะและไม่ยอมแพ้อภัยใครๆ ทิจื่อต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด นับตั้งแต่หนีออกจากบ้านอาเมื่อครั้งอยู่เมืองจีน การอพยพหนีสงครามกลางเมืองมาอยู่ที่ฮ่องกง การทำมาหากินเพื่อสร้างตัวในฮ่องกง การเดินทางมายังประเทศไทยและถูกญาติพี่น้องโกงจนสิ้นเนื้อประดาตัว แต่ทิจื่อก็สู้กับชีวิตอย่างไม่ย่อท้อ เขารับจ้างทำงานต่างๆไปเรื่อยๆ ไม่ว่าจะ เป็นช่างตัดเสื้อ หรือครูสอนภาษาจีน จนกระทั่งเปลี่ยนอาชีพมาดำเนินการรับเหมาก่อสร้าง ทิจื่อจึงเป็นบุคคลที่ต้องต่อสู้กับมรสุมชีวิตอย่างหนักทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิตในสังคม กว่าที่เขาจะประสบความสำเร็จในการก่อสร้างฐานะ

พฤติกรรมจริยธรรมที่เน้นหนักในด้านการครองเรือนและการบริหารงาน
 ได้แก่ “เหลียง ลือพาณิชย์” จากเรื่องลอลลายมังกร เบื้องหลังความสำเร็จในชีวิตของเหลียงก็คือสงครามชีวิตและสงครามการค้า นั่นคือ เหลียงต้องฝ่าฟันกับอุปสรรคที่เกิดจากการแก่งแย่งแข่งขันกันระหว่างคนในครอบครัว รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจการค้าและตัวของเขาเอง อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ทำให้เหลียงพบกับความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ นั้นมาจากการที่เขาดำเนินชีวิตและประกอบธุรกิจด้วยการยึดมั่นในภาพมด (ความขยันขันแข็ง การทำมาหากินในสิ่งที่สะอาด ความอดทน) ตัวหนังสือหงี (คุณธรรมหรือพรหมวิหารสี่ของไทย) และเหรียญบาท (ความอดออม ความอดสาเห) ซึ่งเป็นหลักคติธรรมสำหรับเขาและคนในครอบครัวหากนำผลงานวิจัยของ พัชรี วราศรัย (2537) ซึ่งได้วิเคราะห์ภาพของ “เหลียง ลือพาณิชย์” มาศึกษาจะพบว่า “เหลียงยังเรียกได้ว่าเป็นคนที่ใช้ชีวิตอยู่กับงาน ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดูโทรทัศน์ หรือทำอะไรที่เป็นเรื่องที่ทำให้เสียเวลาการทำงาน ชีวิตการทำงานของเหลียงยังสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคสร้างตัว ยุคสร้างงาน และยุคสร้างคน ยุคสร้างตัวนั้นเริ่มจากเมื่อเหลียงอพยพเดินทางมาจากเมืองจีนจนถึงขั้นสร้างโรงงานทอผ้า ยุคสร้างงานอยู่ในระยะที่ขยายกิจการต่าง ๆ ออกไปอย่างมากมาย ส่วนยุคสร้างคนนั้นเป็นยุคที่เหลียงเริ่มถอนตัวออกจากการบริหารงานโดยปล่อยให้ลูกหลานและคนภายนอกเข้ามาทำหน้าที่แทน”

หากพิจารณาตามแบบพุทธปฏิบัติของพระพุทธเจ้าเป็นหลัก อาจกล่าวได้ว่าตัวละครเอกชาวจีนทั้งหมด 6 คนนั้น ประพฤติตนตามแนวทางการแสดงออกซึ่งจริยธรรมอันประกอบด้วย 3 แนวด้วยกัน (จาร์ส ดวงอิสาร, 2522) คือ

1) อัตตทัตถจริยา หมายถึง ความประพฤติส่วนตัวของแต่ละคน ได้แก่ การทำตนให้เป็นคนดี เช่น เป็นพระที่ดี เป็นครูบาอาจารย์ เป็นพ่อแม่เป็นผู้ใหญ่ที่ดี ดีในที่นี้หมายถึงความเคลื่อนไหวทางกาย ทางคำพูด และทางความคิดที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่ตนและสังคมส่วนรวม

2) ญาติทัตถจริยา หมายถึง ความประพฤติต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในทางสายเลือด เช่น พ่อแม่ ลูกเมีย ญาติพี่น้อง ได้แก่ การสงเคราะห์ญาติพี่น้อง ตลอดจนการเลี้ยงดูบิดามารดาบุตรภรรยาตามหน้าที่ของแต่ละบุคคล

3) โลกัตถจริยา หมายถึง ความประพฤติต่อบุคคลส่วนรวม ได้แก่ เมื่อตนเองเป็นที่พึ่งของตนได้ เช่น มีสติปัญญามาก มีปัจจัยหรือทรัพย์สมบัติมาก ก็หาทางช่วยเหลือคนอื่นที่ยังช่วยตัวเองไม่ได้หรือที่ยังทุกข์เดือดร้อนให้ช่วยตัวเองได้

นอกจากนั้นแล้ว หากนำแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมของชาวจีนมาพิจารณา ผู้วิจัยพบว่าลักษณะแห่งความประพฤติทางจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนที่ศึกษามีความสอดคล้อง

กับมาตรฐานทางจริยธรรมของชงจื่อ ภายใต้มาตรฐานทางจริยธรรมที่ชงจื่อกำหนดขึ้นมา ซึ่งเรียกว่า “ความเที่ยงแห่งนาม” “นาม” ในที่นี้ของชงจื่อหมายถึง นามในทางสังคม เช่น บิดา-มารดา-บุตร, ภรรยา-สามี-มิตรสหาย-พี่-น้อง ตลอดไปจนถึงราษฎร ผู้ปกครองรัฐ ความตระหนักในที่นี้หมายถึงการตระหนักในหน้าที่ที่ “นาม” พึ่งปฏิบัติ ชงจื่อเห็นว่า “นาม” แต่ละ “นาม” นั้นมีหน้าที่ที่แน่นอนเป็นของตนเองอยู่แล้วไม่อาจเบี่ยงเบนไปเป็นอย่างอื่นได้ เมื่อพิจารณาโดยดั่งนั้นก็อยู่ในข่ายขอบเขตของความสัมพันธ์ 5 ชนิด คือ

- 1) บิดา (มารดา) กับบุตร
- 2) พี่ชายกับน้องชาย
- 3) สามีกับภรรยา
- 4) เพื่อนอาวุโสกับเพื่อนผู้น้อง
- 5) ผู้บังคับบัญชากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

ความสัมพันธ์ระหว่างคนห้าชนิดนั้น ถ้าจะกล่าวโดยย่อได้ดังนี้

บิดาควรแสดงความรักใคร่เอ็นดูบุตร
 บุตรควรเคารพเชื่อฟังบิดามารดา
 พี่ชายควรสุภาพอ่อนโยน
 น้องชายเชื่อฟังพี่ชาย
 สามีอุปการะภรรยา
 ภรรยาเชื่อฟังสามี
 เพื่อนอาวุโสควรแสดงความเห็นใจเพื่อนรุ่นน้อง
 เพื่อนรุ่นน้องควรยกย่องเพื่อนอาวุโส
 เจ้านายควรจะต้องอยู่ในธรรม
 ราษฎรก็ควรจงรักภักดีต่อเจ้านาย

ทั้งนี้ คำสอนของชงจื่อข้างต้น เป็นไปในทิศทางเดียวกับคำสอนของพุทธศาสนาที่แบ่งบุคคลเกี่ยวข้องกันเป็น 6 จำพวก และกำหนดวิถีทางที่จะพึงปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้เกิดความเจริญแก่ทั้งสองฝ่าย หลักธรรมข้อนี้เรียกในภาษาธรรมะว่า “ทิศหก” เพราะอาศัยเปรียบเทียบทิศกับบุคคล 6 จำพวกไว้ (ดอกบัวขาวและพิภพ ดังคณะสิงห์, 2517 : 108-109) ดังนี้คือ

- 1) บิดามารดาเป็นทิศเบื้องหน้า
- 2) ครูบาอาจารย์เป็นทิศเบื้องขวา
- 3) บุตรภรรยาเป็นทิศเบื้องหลัง
- 4) มิตรสหายเป็นทิศเบื้องซ้าย

- 5) คนรับใช้เป็นทิศเบื้องต่ำ
- 6) สมณพราหมณ์เป็นทิศเบื้องบน

ลักษณะพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีน

แม้ในการพิจารณาวิเคราะห์พฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนในนวนิยายไทยจะมีภูมิหลัง และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ทางขนบธรรมเนียมประเพณี ระหว่างเชื้อชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามการสำรวจและวิเคราะห์พฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนโดยอาศัยกรอบจริยธรรมของคนไทยก็อยู่ในขอบข่ายที่สามารถจะกระทำได้ เนื่องจากผู้วิจัยมองเห็นว่าการยอมรับระบบความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรมของชาวจีนได้เกิดขึ้นในประเทศไทยมาช้านานแล้ว นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์และสถาปนาราชวงศ์จักรี โดยมีเหตุผลที่มารองรับอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรก “ไทยเคยรับวัฒนธรรมจีนมาเป็นเวลาช้านานแล้ว” และประการที่สอง “พื้นฐานทางวิชาการและเทคนิควิทยาของอารยธรรมไทยและจีนไม่สู้จะต่างกันมากนัก” (สุภาวงศ์ จันทวานิช และคณะ, 2539 : 220)

ในภาพรวมของตัวละครเอกชาวจีนที่ศึกษานั้น พฤติกรรมจริยธรรมในด้านความมีเหตุผลอยู่ในลำดับสูงสุดจาก 3 ตัวละครด้วยกัน คือ ต้นสว่างอุ้ย จากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย กัง จากเรื่องอยู่กับกัง และ เหลียง ลือพาณิชย์ จากเรื่องลอดลายมังกร ในขณะที่ “แป๊ะกิม” จากเรื่องกตัญญูพิศवास “เมิ่ง เทียนซื่อ” จากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ นั้นมีพฤติกรรมจริยธรรมในด้านความมีเหตุผลอยู่ในอันดับที่สี่ของพฤติกรรมจริยธรรมทั้งหมด และในส่วนของ “ทิจื่อ” จากเรื่องไผ่ต้องลม พฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีเหตุผลเช่นนี้อยู่ในลำดับที่เจ็ด ซึ่งผลของการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่าสอดคล้องกับการวิจัยของฉันทนา ไชยชิต (2533) ที่วิเคราะห์คุณธรรมหลักของพระเอกในนวนิยายของเออร์เนสต์ เฮมิงเวย์ ในทัศนะของผู้อ่านคนไทย จากตัวละครเอกฝ่ายชายทั้ง 4 คน ในนวนิยาย 4 เรื่อง ได้แก่ แจก บาร์นส์ ใน The Sun Also Rises เฟรเดอริก เฮนรี ใน A Farewell to Arms โรเบิร์ต จอร์แดน ใน For Whom the Bell Tolls และ ซานติอาโก ใน The Old Man and the Sea ผลจากการวิจัยเอกสารพบว่า พระเอกทั้งหมดของเฮมิงเวย์ซึ่งประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 2 แบบ คือ พระเอกตามแบบฉบับและพระเอกในภาพอุดมคติ อันเกิดจากประสบการณ์ในระยะแรกและในระยะหลังนั้น มีคุณธรรมด้านความมีเหตุผลอยู่ในลำดับสูงสุด ส่วนสุมิตรา ด้านพาณิชย์ (2538) ศึกษาคุณธรรมในนวนิยายของชาร์ล ดิกเก้นส์ ทั้งหมด 11 คุณธรรม ของตัวละครเอกโอลิเวอร์ ทวิสต์และแนนซี จากเรื่อง Oliver Twist หลุยส์ชา แกรดกรินด์และโทมัส แกรดกรินด์ จากเรื่อง Hard Times เดวิด คอปเปอร์ฟิลด์ จากเรื่อง David Copperfield และ ฟิมและโจ แกรกอรี จากเรื่อง Great Expectations จากการศึกษาพบว่าคุณธรรมด้านความมีเหตุผลปรากฏมากที่สุดในเรื่อง David Copperfield และเรื่อง Hard Times

สำหรับพฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีเหตุผลนั้น หมายถึงความสามารถในการใช้ปัญญาในการประพฤติปฏิบัติ รู้จักไตร่ตรอง พิสูจน์ให้ประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจ ไม่ผูกพันตนเองกับอารมณ์และความยึดมั่นส่วนตน ตัวอย่างของพฤติกรรมจริยธรรมในด้านนี้ ได้แก่ การใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ศรัทธาต่อการเข้าใจถึงความเป็นจริงในเรื่องต่างๆ ไม่ลุ่มหลงเพราะเชื่องมงาย ไม่ยึดตนเองหรือบุคคลเป็นใหญ่ ไม่สรุปอย่างง่าย ๆ โดยไม่ใช้เหตุผลอย่างรอบคอบ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาละ รู้จักเทศะ (ฉันทนา ไชยชิต, 2533)

การที่พฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีเหตุผลเป็นหลักจริยธรรมที่ปรากฏมากที่สุดก็คงจะเนื่องจาก นวนิยายแต่ละเรื่องมักประกอบด้วยบทสนทนาจำนวนมากอย่างหลากหลาย และบทสนทนาส่วนหนึ่งซึ่งโดยมากจะเป็นบทสนทนาของตัวละครเอกหรือบทสนทนาของตัวละครที่ผ่านโลกมามากก็มักจะคมคาย มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆอย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และกอรปด้วยเหตุผล เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกคล้อยตามและเกิดความศรัทธา นอกจากนี้ ยังทำให้ผู้อ่านมองเห็นคุณค่าทางด้านประเทืองปัญญาจากนวนิยายเรื่องนั้น นอกเหนือไปจากคุณค่าทางด้านประเทืองอารมณ์ด้วย (สุदारัตน์ ชรรินชัย, 2531 : 141-142) นอกจากนั้นแล้ว การแสดงความมีเหตุผลของตัวละครเอกทั้งหกที่ศึกษา ยังแสดงให้เห็นอีกด้วยว่า คนเรานั้นมีคุณสมบัติพิเศษที่จะรู้จักคิดรู้จักใช้ปัญญาของตนเองแสดงหรืออ้างเหตุผล เพื่อหาทางเลือก ทางออก หรือเพื่อใช้เป็นเครื่องตัดสินใจที่จะนำมาแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2524)

ระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการปฏิบัติพฤติกรรมจริยธรรม

ในขณะที่งานวิจัยได้พบว่า ตัวละครเอกชาวจีนทั้งหมดคนในนวนิยายที่ศึกษามีพฤติกรรมจริยธรรมที่มุ่งเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมเป็นสำคัญ หากพิจารณาในรายละเอียดประกอบกับแนวคิดเรื่องตัวละครแล้วก็เป็นเรื่องที่ขัดแย้งว่า *ตัวละครเอกที่มีลักษณะไม่ซับซ้อน (Flat Character)* หรือตัวละครที่แสดงลักษณะนิสัยออกมาเพียงด้านเดียวจนเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวของตัวละครนั้นๆ ได้แก่ “ก๋ง” จากเรื่องอยู่กับก๋ง “แป๊ะกิม” จากเรื่องกตัญญูพิศวาส ของหยก บูรพา และ “เผิง เทียนซือ” จากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ ของโสภาค สุวรรณ จะเป็นตัวละครเอกในอุดมคติด้วย ในข้อที่การกระทำเพื่อเพื่อนมนุษย์และการกระทำตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์นั้นปรากฏเป็นสัดส่วนในลำดับที่สูงมากกว่าครึ่งหนึ่งของระดับเหตุผลแห่งความประพฤติทั้งหมด และตัวละครเอกที่มีลักษณะซับซ้อน (*Round Character*) หรือตัวละครที่แสดงลักษณะนิสัยในหลายๆด้านออกมา เป็นลักษณะที่เหมือนมนุษย์จริงๆมากที่สุด ตัวละครจะมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยหรือการกระทำไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ “ตันสว่างอู๋” จากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย “ทิจื่อ” จากเรื่องไม้ต้องลม ของโบตัน และ “เหลียง สือพานิชย์” จากเรื่องลอดลายมังกร ของ

ประภัสสร เสวิกุล จึงเป็นตัวละครเอกที่มีลักษณะของมนุษย์ธรรมดาทั่วไป ที่นอกเหนือจากการประพฤติปฏิบัติเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมแล้ว ตัวละครเหล่านี้ยังมีความรักตนเอง มีการกระทำเพื่อความสุขส่วนตัว เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง และเพื่อให้ตนเองมีชีวิตอยู่อย่างสงบสุขร่วมกับผู้อื่นในสังคมด้วย

เหตุผลในการกระทำของตัวละครเอกทั้งหก ยังดูเหมือนว่าจะมีประเด็นของการประกอบอาชีพ อุดมคติในการดำเนินชีวิต และเรื่องราวของการเมืองเข้ามามีบทบาทสำคัญ

“ก๊ง” ทำงานเลี้ยงชีพด้วยการเป็นช่างจักสาน ชยันชันแข็ง ใช้เงินอย่างเป็นระเบียบ แต่ก็ไม่ร่ำรวยด้วยเหตุที่ว่า “ถ้าปลูกต้นไม้เล็ก คนปลูกก็ไม่เหนื่อย แต่ร่มเงาที่จะได้จากต้นไม้ที่ปลูกนั้น มันก็ย่อมไม่กว้าง” “แป๊ะกิม” มีอาชีพหาบมุ้งขาย สมถะ อยู่ง่ายกินง่าย อุปนิสัยของแป๊ะกิมเป็น “คนที่ไม่ยอมตกเป็นเบี้ยล่างของความทุกข์ยากคับแค้น แกไม่เคยปรึกษาใครใคร่ครวญถึงความลำบากยากจนหรือความห่างร้างญาติ แต่แกจะทำมาหากินเองตลอดเวลา ชยันหรือมีโชคดีก็ได้มากเหลือมาก คราวใดอยากนอนเกียจคร้านพักผ่อนแกก็ปล่อยตัวตามสบาย” ส่วน “เผิง เทียนซือ” เป็นแพทย์แผนปัจจุบันที่เคยเป็นแพทย์แผนโบราณมาก่อน มีอุดมคติในการทำงานสูง “ตั้งใจว่าจะใช้ความรู้ความสามารถของตัวเองให้เกิดประโยชน์กับประชาชนและแผ่นดินที่ให้มีผมพักพิงอาศัย ยามหนึ่ร้อนมาพึ่งเย็น” ในขณะที่ “ตันสว่างอุ๋” “ทิจื่อ” และ “เหลียง ลือพาณิชย์” ต่างก็เป็นพ่อค้าที่มุ่งก่อร่างสร้างตัว วิริยะอุตสาหะ ชยันชันแข็ง อุดม เพื่อให้ฐานะร่ำรวย เป็นปึกแผ่น พ้นจากสภาพ “เสื่อผืนหมอนใบ” ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเรื่องที่เห็นได้ชัดแจ้งว่า การประกอบอาชีพและอุดมคติในการดำเนินชีวิตจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับระดับเหตุผลแห่งความประพฤติ โดยเฉพาะในด้านระดับที่เป็นไปตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ และระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

เรื่องราวทางการเมืองที่มีผลต่อความประพฤติที่เกิดขึ้นในระดับตามแรงกดดันของสถานะสังคมของตัวละครเอกชาวจีนที่ศึกษา ยกเว้น “ก๊ง” จากนวนิยายเรื่องอยู่กับก๊งที่ไม่พบพฤติกรรมจริยธรรมในระดับเหตุผลนี้ ได้แก่ เหตุการณ์สงครามกลางเมืองในประเทศจีน ระหว่างพวกก๊กมินตั๋งหรือรัฐบาลคณะจีนชาติ ซึ่งนำโดยเจียงไคเช็ค กับกองทัพของพวกคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของประธานเหมาเจ๋อตุง (ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, 2526) ในเรื่องไม่ต้องลมและเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ เหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่สอง ในเรื่องไม่ต้องลมและเรื่องลอดลายมังกร เหตุการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองในประเทศไทย ในระยะการปกครองของจอมพลป. พิบูลสงคราม ได้แก่ การเกิด รัฐประหารเจียม เมื่อพ.ศ. 2494 โดยคณะบริหารประเทศชั่วคราว มีพล.อ.ผิน ชุณหะวัณเป็นหัวหน้า โดยจอมพลป. พิบูลสงคราม ยังคงเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ และการเกิดรัฐประหารล้มรัฐบาลจอมพลป.

พิบูลสงคราม เมื่อพ.ศ. 2500 โดย คณะทหาร อันมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้า (เสถียร ศกุนตลา อ้างถึงใน ไพโรด เลิศพิริยกุลมล, 2539) ในเรื่องกตัญญูพิศวาสและเรื่องลวดลายมังกร เหตุการณ์การดำเนินนโยบายการผสมกลมกลืนทางชาติ (Assimilation Policy) ของรัฐบาลไทยต่อชาวจีน (ประเสริฐ โอสถาพันธ์ และ นรา รัตนรุจ, 2521) ในเรื่องจดหมายจากเมืองไทย เรื่องกระท่อมไม้ไผ่ และเรื่องลวดลายมังกร เหตุการณ์หลังวิกฤติการณ์น้ำมันและเหตุการณ์หลัง 14 ตุลาฯ ในเรื่องลวดลายมังกร

การกระทำทางจริยธรรมที่เป็นไปเพื่อสังคมไทย

หากพิจารณาในแง่ของระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมแล้ว จะเห็นได้ว่าความประพฤติทางจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนที่ศึกษานั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำเพื่อสังคมไทย แม้จะอยู่ในแวดวงสังคมเล็กาก็ตาม โดยเฉพาะพฤติกรรมจริยธรรมในด้านความกตัญญูกตเวที

ความกตัญญู หมายถึง ความรู้สำนึกในการอุปการะคุณหรือบุญคุณที่ผู้อื่นหรือสิ่งอื่นที่มีต่อตนเอง กตเวที หมายถึง การแสดงออกเพื่อการตอบแทนบุญคุณ ความกตัญญูกตเวที หมายถึง การรู้บุญคุณและตอบแทนคุณต่อคนอื่นและสิ่งอื่นที่มีบุญคุณ (ฉันทนา ไชยชิต, 2533 : 14)

ความกตัญญูกตเวทีที่มีต่อสังคมไทยของ “ตันสว่างอู่” ในเรื่องจดหมายจากเมืองไทย แสดงออกมาด้วยการวิพากษ์วิจารณ์สังคมไทยในทางที่ไม่ดีแบบตรงไปตรงมา คิดอย่างไรก็พูดไปอย่างนั้น ด้วยความหวังว่า “ไม่อยากจะเห็นบ้านเมืองที่พ่อมาอาศัยอยู่ต้องแบมือขอเขาร่ำไป เงินไม่มีพอซื้อของก็กู้เขามาซื้อ กู้เขาเอามาใช้ และใช้ไปในทางฟุ่มเฟือย” ลักษณะการแทนคุณของตันสว่างอู่ตรงกับที่ขงจื้อได้กล่าวธรรมกถา (ส. สุวรรณ, 2541 : 138-139) ไว้ว่า “ยาดีชมปาก แต่มีสรรพคุณในการรักษาโรคร้าย คำตรงขัดหูแต่ช่วยแก้ไขความประพฤติได้”

ในส่วนสำนึกอันลึกซึ้งและแน่นแฟ้นต่อร่มเงาของผืนแผ่นดินไทยที่ให้ความสุขและให้เสรีภาพอย่างเต็มเปี่ยมของ “ก๋ง” ในเรื่องอยู่กับก๋ง ทำให้ก๋งบำเพ็ญตนเป็นพลเมืองดีตลอดชีวิตที่อยู่ในเมืองไทย เคารพกฎหมายไทย รักแผ่นดินไทย เข้าใจความเป็นคนไทย เทิดทูนองค์พระมหากษัตริย์ไทยด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ได้มีโอกาสเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร และได้พยายามถ่ายทอดสำนึกในเรื่องดังกล่าวให้กับ “หยก” หลานชายคนเดียวของก๋งและเพื่อนบ้านห้องแถวชาวจีนที่ยังมีทัศนคติคับแคบ มีความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจในคนไทย และชนบทรรมนิยมประเพณีของไทย ตามโอกาสอันควร

การแสดงออกซึ่งความกตัญญูตเวทีต่อผืนแผ่นดินไทยของ “ทิจื่อ” จากเรื่อง *ไม่ต้องลม* “เผิง เทียนซือ” จากเรื่อง *กระท่อมไม้ไผ่* และ “เหลียง ลือพานิชย์” จากเรื่อง *ลอดลายมังกร* ได้แก่ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมไทยในรูปแบบต่างๆ อย่างเช่น ทิจื่อเป็นอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัยช่วยเหลือคนไทยที่ถูกกระเบิดลงในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ส่วนเผิง เทียนซือใช้ความรู้ ความสามารถของตัวเองให้เกิดประโยชน์กับประชาชนและแผ่นดินไทยด้วยเรื่องการทำนุแพทย์แผนโบราณในประเทศไทยให้มีความรู้ทางหลักวิชาการ และโครงการผลิตยาจากสมุนไพร ในขณะที่เหลียง ลือพานิชย์ไม่ยอมถอนตัวจากวงการธุรกิจอย่างนักธุรกิจหลายคนที่ถอนตัวออกไปจากวงการค้าหรือไม่กล้าที่จะลงทุนอะไรเพิ่มเติมในช่วงที่เศรษฐกิจและการเมืองไทยอยู่ในสภาพผันผวน ตลอดจนการตอบแทนบุญคุณของแผ่นดินไทยด้วยการให้ผลกำไรที่ได้รับกลับสู่ประชาชนไทยและสังคมในรูปแบบของสาธารณประโยชน์ต่างๆ

ข้อคิดที่ได้รับจากนวนิยาย

การศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนในนวนิยาย ทั้ง 6 เรื่องคือ เรื่อง *จดหมายจากเมืองไทย* เรื่อง *อยู่กับกิ่ง* เรื่อง *กตัญญูพิศวาส* เรื่อง *ไม่ต้องลม* เรื่อง *กระท่อมไม้ไผ่* และเรื่อง *ลอดลายมังกร* ให้ข้อสังเกตประการหนึ่งว่า บุคลิกลักษณะของตัวละครเอกแต่ละคนมีความเป็นสากล ไม่ได้เป็นลักษณะตัวตนของผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ (แม้ว่าเรื่องราวของตัวละครเอกจากเรื่อง *ไม่ต้องลม* และเรื่อง *กระท่อมไม้ไผ่* จะถ่ายทอดมาจากชีวิตจริงก็ตาม) ขณะเดียวกัน เรื่องราวชีวิตของตัวละครเอกในยามที่ต้องประสบปัญหานั้นก็ไม่ได้เป็นเรื่องที่แปลกใหม่แต่อย่างใด หากแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความสำเร็จ ความพลาดหวัง ความทุกข์ และความสุข ที่แฝงตัวอยู่ในรูปแบบที่หลากหลายในนวนิยาย ด้วยเหตุเช่นนี้จึงทำให้ตัวละครเอกเหล่านั้นมีสภาพที่ไม่แตกต่างแต่อย่างใดจากผู้อ่านทั่วไปที่ย่อมจะเคยพบบทปัญหาและมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสถานการณ์เพื่อที่จะดำรงชีวิตไว้ให้ได้เช่นเดียวกัน

ดังนั้น หากผู้อ่านนำข้อคิดที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสภาพปัญหาหรือเป็นอุดมคติในการดำเนินชีวิตของตนเอง และยึดตัวละครเป็นบทเรียนในการประพฤติตนให้อยู่ในกรอบของจริยธรรม ก็จะได้รับประโยชน์อย่างมากมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ส. ศิวรักษ์ (อ้างถึงใน สุดารัตน์ ชรินทร์ชัย, 2531 : 35) ที่ว่า “นวนิยายเป็นสื่อที่ได้ผลมากในการให้จินตนาการอันเกี่ยวกับศีลธรรมจรรยาอันอาจนำมาประพฤติได้ในสังคม คนอ่านอาจเห็นคล้ายตามความคิดและการกระทำของตัวละครในเรื่อง และตัวละครนั้นๆ อาจมีส่วนช่วยให้ผู้อ่านได้คิดพิจารณาว่าความคิดและการกระทำในชีวิตของผู้อ่านแต่ละคนนั้นดีเลวเพียงไรเมื่อเปรียบเทียบกับทัศนะของคนในนวนิยาย”

ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อคิดที่ได้รับจากนวนิยาย อาจสรุปได้ตามลำดับ ดังนี้

แนวทางในการแก้ไขปัญห

- ในยามท้อแท้หรือขัดสนจนยาก คนเราควรจะยอมรับความเป็นจริงของชีวิต มีความมั่นใจในตัวเอง ต่อสู้ เข้มแข็งต่อการบุกบันเพื่อความอยู่รอด และมีน้ำอดน้ำทน เพราะว่สิ่งเหล่านี้สามารถรับประกันได้ว่า ในที่สุดแล้วเราจะเดินไปสู่จุดหมายปลายทางแห่งความสำเร็จได้

- การต่อสู้ทำร้ายร่างกายไม่ใช่หนทางแก้ปัญหต่างๆที่เกิดขึ้น และไม่ทำให้อะไรดีขึ้นเลย ทั้งสองฝ่ายจะต้องบาดเจ็บแล้วยังเพิ่มความเกลียดชัง เคียดแค้นให้มากยิ่งขึ้นไปอีก วิธีแก้ปัญหที่ดีที่สุดของคนเราก็คือใช้สมองพิจารณาเหตุผลว่ปัญหเกิดจากอะไร แล้วพูดกันให้รู้เรื่อง ตกลงกันด้วยวิธีสันติ ไม่ใช่ทำร้ายกันเพื่อการชนะแพ้ นั้นเป็นวิธีการของคนเขลา

หลักกรทวงวนและปกครองคน

- ลักษณะของผู้เป็นลูกจ้างที่ดิงาม ควรจะมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ ในอันที่จะเก็บงำความลับของเจ้านายไว้อย่างมิดชิด เหมือนกับว่เป็นความลับของตัวเอง

- สังคมใดที่ผู้ใหญ่มิพรหมวิหาร ผู้น้อยมีความอ่อนน้อมกตัญญู สังคมนั้นก็มีแต่ความสุขความเจริญ ในทางตรงกันข้าม ถ้าสังคมใดขาดคุณธรรม ผู้ใหญ่ไม่มีความเมตตากรุณา อิงฉริษยากลั่นแกล้งลูกน้อง ทุเบาะชอบแต่คนประจบสอพลอ ผู้น้อยก็ยอมเสื่อมคลายความเคารพนับถือผู้ใหญ่ เป็นเหตุให้สังคมนั้นมีแต่ความเดือดร้อนวุ่นวาย และเสื่อมโทรมลง

- ความจริงใจต่อกันเป็นหัวใจของการค้า หากคนเราขาดความเชื่อใจและสัตย์ซื่อต่อกัน ก็ยากที่จะทำการค้ากันได้ และต่อให้ร่างสัญญาละเอียดรัดกุมเพียงไร คนที่ไม่ซื่อ ก็ย่อมคิดหาทางหลบเลี่ยงไปต่างๆนานา

- คนเราต้องเอาอย่างมดอย่าไปเอาอย่างหนอน เพราะมดนั้นถึงมันจะตัวเล็กนิดเดียว แต่ก็ขยันขันแข็งสามารถลากเหยื่อชิ้นใหญ่ได้สบาย แต่ถึงกระนั้นมันก็กลับกินอาหารแต่น้อยจนเอดคอดกั้ว ผิดกันกับหนอนซึ่งเกียจคร้านเอาแต่กินทั้งวันโดยไม่ทำงาน ทำการอะไรจนตัวอ้วนอู้อัยอ้าย ผลสุดท้ายก็กลายเป็นเหยื่ออันโอชะของนกของปลา

อุดมคติในการดำเนินชีวิต

- ในโลกนั้นนอกจากพ่อแม่แล้วไม่มีใครจะให้อะไรเราเปล่าๆโดยไม่เรียกร้องสิ่งตอบแทน และถ้าเราไม่ต้องการเป็นหนี้บุญคุณใครโดยไม่รู้จักจบสิ้น เราก็ต้องช่วยเหลือตัวเองให้มากที่สุด และอดทนให้มากที่สุด

- คนที่ไม่เป็นระเบียบชีวิตจะยุ่งเหยิง คนที่ไม่รักความสะอาดจะหาความสดชื่นแจ่มใสไม่ได้ และคนที่ไม่รักความสุจริต ชีวิตจะมีมลทิน

-ไม่ต้องอายุที่เป็นคนจน แต่ควรอายุที่เป็นคนแล้ว เพราะความจนความรวย เราเลือกไม่ได้ แต่ความดีความเลวเราเลือกทำได้

-คนที่มีวิชาติดตัวยากนักที่จะอัปจน แพ้คนยาก และไม่เสียเปรียบใครด้วย ถ้าไม่มีวิชาติดตัวเลยจะทำงานสูงๆอะไรก็ได้ ต้องเป็นคนหาเข้ากินค่า ติดอยู่กับดินกับทรายตลอดชีวิต

-คนเราควรมีความกตัญญูรู้คุณและหาทางตอบแทนบุญคุณต่อบุคคลหรือแผ่นดินที่ให้ความร่มเย็นกับเรา ในขณะเดียวกัน การตอบแทนบุญคุณนั้นควรจะให้เหมาะสมและเกิดความสบายใจกับทั้งผู้ให้และผู้รับด้วย

2. ในด้านเกี่ยวกับข้อมูลของผู้เขียน

ทัศนคติต่อชาวจีนและหลักคุณธรรมจริยธรรมของชาวจีน

ผู้วิจัยสรุปทัศนะของผู้สงสารหรือผู้เขียนนวนิยายไทยเรื่องเกี่ยวกับชาวจีนในเมืองไทยต่อชาวจีนและหลักคุณธรรมจริยธรรมของชาวจีนเป็น 3 ลักษณะ คือ ทัศนคติในด้านบวก ได้แก่ “โสภาค สุวรรณ” ผู้เขียนนวนิยายกลุ่มตัวอย่างเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ และ “ประภัสสร เสวิกุล” ผู้เขียนนวนิยายกลุ่มตัวอย่างเรื่องลอดลายมังกร ทัศนคติที่ค่อนข้างเป็นไปในทางลบ ได้แก่ “โบทัน” ผู้เขียนนวนิยายกลุ่มตัวอย่างเรื่องจดหมายจากเมืองไทยและเรื่องไผ่ต้องลม ทัศนคติที่มีทั้งด้านบวกและด้านลบ ได้แก่ “หยก บุรพา” ผู้เขียนนวนิยายกลุ่มตัวอย่างเรื่องอยู่กับกิ่งและเรื่องกตัญญูพิศवास

ทัศนคติที่แตกต่างกันไปมีความเป็นไปได้ว่ามาจากหลายสาเหตุ ส่วนหนึ่งอาจจะเกิดจากภูมิหลังของผู้เขียนแต่ละคนที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ “โบทัน” กับ “หยก บุรพา” ซึ่งต่างก็เป็นนักเขียนที่มีเชื้อสายจีน เดิมโตขึ้นมาในสังคมชาวจีนรุ่นเก่า แต่ทัศนะที่เป็นไปในทางลบมากกว่าของโบทันอาจเป็นเพราะโบทันเกิดเป็นลูกผู้หญิงในครอบครัวชาวจีนรุ่นเก่าหัวโบราณ ที่ยังมีอคติและการเลือกปฏิบัติกับลูกสาว ทำให้เมื่อแยกตัวออกมาใช้ชีวิตอย่างคนรุ่นใหม่จึงมองเห็นปัญหาในแง่มุมของการเลือกปฏิบัติและจริยธรรมในด้านทำลายของชาวจีนมากกว่า หยก บุรพา ซึ่งเกิดเป็นลูกผู้ชาย

ในขณะที่ทัศนะทางด้านบวกมาจากผู้เขียนชาวไทย ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าภูมิหลังสภาพแวดล้อมทางครอบครัว และการประกอบอาชีพ ทำให้ต้องพบปะกับผู้คนมากมายหลากหลายเชื้อชาติ หลากหลายทางความคิดอยู่แล้ว แนวโน้มในการเลือก “เก็บ” แต่สิ่งดี

จึงมีอยู่สูง ขณะเดียวกันก็เป็นไปได้ว่าการไม่ได้เกิดและอยู่ในครอบครัวของชาวจีนหัวโบราณจริงๆ จึงทำให้มีมุมมองที่แตกต่างไปจากผู้เขียนที่มีเชื้อสายจีน

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของผู้เขียนประกอบกับเนื้อหาในนวนิยาย ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนไม่เห็นด้วยอย่างมากต่อการกดขี่สตรี ตั้งแต่ประเพณีมัดเท้าให้เล็กจนกลายเป็นพิการ ซึ่งคิดว่าเป็นการกระตุนต์ดาغدุษณาของผู้ชาย ค่านิยมที่ยกย่องลูกผู้ชายจนเลิกลอยแต่ไม่ให้ความสำคัญกับความเป็น “คน” ของลูกผู้หญิง และจากเรื่อง “1,000 ปี ประเพณีกามรัญจวน” ในนิตยสารพลอยแถมเพชร (นิณา, ผู้แปล, 2542) ได้แสดงให้เห็นว่าเท้ามัดที่ซ่อนอยู่ในรองเท้าดอกบัวทองคำเป็นตัวกระตุ้นอารมณ์ทางเพศได้ดีที่สุดของผู้ชายจีน และได้ให้ข้อคิดไว้ว่า “แน่นอนที่สุด ประเพณีการมัดเท้านั้นได้สร้างความเจ็บปวดให้กับผู้หญิงจีนมาแล้วนับตั้งแต่วันแรกที่ถูกหักเท้าจนถึงวินาทีสุดท้ายของชีวิตก็ว่าได้ แต่แล้วความเจ็บปวดนี้ก็ดูเหมือนจะเป็นเงื่อนไขที่สังคมจีนจะต้องสร้างให้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะฝ่ายชายที่จะตบตีและทรมานฝ่ายหญิงก่อนการมีเพศสัมพันธ์ด้วยกัน ความเชื่อที่ว่าเท้าดอกบัวทองคำต้องได้รับการมัดอย่างต่อเนื่อง ทำให้การทำร้ายร่างกายหรือการทรมานฝ่ายหญิงเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับการมัดเท้าและการมีอิทธิพลของฝ่ายสามีในครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้”

สำหรับประเด็นที่ผู้เขียนนวนิยายกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ “โบทัน” และ “โสภาค สุวรรณ” ซึ่งเป็นสตรีทั้งคู่ ไม่เห็นด้วยกับประเพณีดังกล่าว “สาร” ที่ส่งออกมาจึงถูกสอดแทรกลงในเนื้อหาในนวนิยายทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ผ่านทางคำพูดและการกระทำของตัวละครในเรื่อง ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนจาก “ตันสว่างอุ” จากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย “ทิจิอ” จากเรื่องไม่ต้องลม ของโบทัน และ “เมิง เทียนซือ” จากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ ของโสภาค สุวรรณ ในขณะที่โบทันสร้าง “ตันสว่างอุ” ให้ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีจีนอย่างเคร่งครัด ต้องการจะมีลูกชายห้าลูกหญิงสอง ตามจำนวนบุตรที่คนจีนชอบมากที่สุด แต่ตันสว่างอุก็ต้องผิดหวังเพราะเขามีบุตรชายเพียงคนเดียวและมีลูกสาวถึงสามคน ทว่าโบทันไม่ได้หยุดเพียงแค่นี้ ยังคงดำเนินเรื่องต่อไปให้เว้งคิม-ลูกชายเพียงคนเดียวที่ตันสว่างอุต้องการให้เป็นตัวแทนทั้งความคิด ความรู้ และการค้าขาย เป็นคนที่ทำให้เขาผิดหวังมากที่สุด และดูเหมือนว่าเม้งจู-ลูกสาวคนสุดท้ายที่เขากลียดเพราะถือว่าเป็นต้นเหตุที่ทำให้เขามีบุตรชายตามจำนวนที่ต้องการไม่ได้ เป็นคนที่ได้ตั้งใจมากที่สุด และลูกสาวคนนี้นี่เองที่ทำให้ตันสว่างอุต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับลูกชาย-ลูกสาวในที่สุด สำหรับ “ทิจิอ” และ “เมิง เทียนซือ” ความไม่เห็นด้วยอย่างมากของผู้เขียนต่อประเพณีการมัดเท้าและค่านิยมยกย่องลูกผู้ชาย ทำให้ผู้อ่านสามารถ “หยิบ” ประเด็นดังกล่าวได้โดยตรงจากการกระทำและคำพูดของตัวละครในเรื่อง เช่น การให้ทิจิอ ตัวละครเอกของโบทัน ในสมัยยังเยาว์ล้างเท้าให้ญาติผู้ใหญ่ที่ต้องมัดเท้าของเขาจนได้รับสมญาว่า “ขุนพลล้างตีน” หรือจากบทสนทนาระหว่างเมิง เทียนซือกับเซิมหอม-ภรรยาของเขา ขณะเธอกำลังตั้งครรภ์บุตรคนที่สอง ว่าเขาไม่เห็นด้วยกับค่านิยมของคนจีนที่ให้ความสำคัญกับลูกผู้ชาย และ

เห็นว่าในสมัยนี้ผู้หญิงก็มีความสามารถทัดเทียมกับผู้ชาย และทำอะไรให้กับครอบครัวได้ เหมือนกับลูกผู้ชายแล้ว

บทบาทของผู้เขียนต่อการร่วมพัฒนาสังคม

สิ่งที่ผู้วิจัยพบคือผู้เขียนนวนิยายเรื่องชาวจีนในเมืองไทย ในฐานะแหล่งที่มาของสารหรือผู้ส่งสาร ได้แสดงบทบาทที่สำคัญในการร่วมพัฒนาระบบความคิดในจิตใจของประชาชนทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อปลูกฝังบรรทัดฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมที่จำเป็นในการพัฒนาประเทศ เช่น ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเสียสละ ความสะอาด ความมีระเบียบวินัย ฯลฯ (ประมะ สตะเวทิน, 2538 : 235) และเพื่อแก้ปัญหาสภาพความเสื่อมทางจริยธรรมของสังคมไทยในปัจจุบัน ด้วยการสอดแทรกสาระคุณค่าที่สำคัญในหลายๆด้านลงในเนื้อเรื่อง คำบรรยาย หรือถ้อยคำสนทนาของตัวละคร ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของ ส. ศิวรักษ์ (อ้างถึงใน สุดารัตน์ ชรรินชัย, 2531 : 35) ที่ว่า "...ไม่ว่านักเขียนจะรู้ตัวว่าตนเขียนเรื่องว่าด้วยความดีหรือความชั่วหรือไม่ก็ตาม นักเขียนย่อมจะแสดงทัศนะหรือมาตรการเกี่ยวกับระดับศีลธรรมจรรยาอย่างไม่เป็นปัญหา เขาอาจจะเห็นด้วยกับระบบจริยธรรมของสังคม เขาอาจจะเทศน์สั่งสอนให้คนประพฤติปฏิบัติตามศาสนโอวาท หรืออาจคัดค้านให้มีการปฏิรูประบบของสังคม แม้เขาจะไม่เอ่ยถึงจริยธรรม การกระทำ ความคิด คำพูดของตัวละครในเรื่องก็ส่องทัศนะของเขาออกมาให้ผู้อ่านเห็นพ้องด้วยหรือไม่เห็นด้วย" ทั้งนี้เพราะผู้เขียนวรรณกรรมกระทำบทบาทพร้อมๆกันอยู่ 2 อย่าง อย่างหนึ่ง ในฐานะผู้ผลิตวรรณกรรม อย่างที่สอง ในฐานะหน่วยหนึ่งของสังคม ฉะนั้น นวนิยายย่อมมีเนื้อหาสาระและความคิดอันดูดซับมาจากสังคม ทั้งนี้เพราะแม้ว่านวนิยายจะเกิดขึ้นมาจากจินตนาการของผู้เขียน โดยเรื่องและพฤติกรรมของตัวละครเป็นเรื่องที่ผู้เขียนสมมุติคิดแต่งขึ้นก็ตาม แต่ผู้เขียนก็ได้ถ่ายทอดแบบมาจากบุคคลและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในสังคมตามช่วงเวลาเขียน (รีนฤทัย สัจจพันธุ์, 2537 : 51-52)

นอกจากการแสดงบทบาทหน้าที่ในการช่วยดำรงรักษา เผยแพร่ หรือแม้แต่พัฒนาเนื้อหาของจริยธรรมแล้ว ผู้เขียนนวนิยายยังแสดงบทบาทในการพัฒนาวัฒนธรรม ด้วยการสอดแทรกเนื้อหาที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตและสังคมของชาวจีนในประเทศไทยได้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย โดยแบ่งเนื้อหาในนวนิยายกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ออกได้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านการค้า และด้านการดูแลสุขภาพของชาวจีน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

1.1 งานวันเกิด

-ตามประเพณีจีนนั้นผู้ที่จัดงานวันเกิดต้องมีอายุครบหกสิบปีจึงจะจัดได้ ก่อนหน้านั้นจะมีดอนอายุครบสิบห้าเพียงครั้งเดียว แต่ก็ไม่ใช่งานวันเกิด เป็นงานเลี้ยงไหว้เจ้าเพื่ออภิลาวยเด็กเข้าสู่วัยผู้ใหญ่เท่านั้น เรียกว่าพิธีออกสวนดอกไม้ เท่ากับเป็นการเตือนให้รู้ว่าจะต้องหัดรับผิดชอบชีวิตของตัวเองบ้างแล้ว ไม่ใช่จะอาศัยพ่อแม่เสมอไป ส่วนเมื่ออายุครบหกสิบปีก็จัดงานแซฮิด ซึ่งเป็นการทำบุญต่ออายุ (เรื่องจดหมายจากเมืองไทย)

-เครื่องไหว้เจ้าในงานแซฮิดจะจัดเป็นชุดใหญ่ รวมทั้งหมด 12 หน่วย ประกอบด้วย เนื้อหมูต้ม 1 ชิ้น ไก่ 1 ตัว เป็ด 1 ตัว ไข่ต้ม 1 จาน ดับหมู 1 ชิ้น เหล้า 2 ขวด เทียนแดง 2 เล่ม หมี่สั่ว 2 ก้อน ขนมลูกท้อ 1 จาน (รวมได้เลข 12) เทียนแดงเป็นสัญลักษณ์ของความรุ่งโรจน์ ส่วนหมี่สั่วซึ่งเป็นเส้นหมี่แบบจีน เป็นเส้นยาวมากขดเป็นใจเหมือนด้ายดิบ เป็นสัญลักษณ์ว่าให้มีอายุยืนยาวเหมือนเส้นหมี่ (เรื่องอยู่กับก๋ง)

-ธรรมเนียมการเชิญแขกมากินโต๊ะจีนงานแซฮิด สำหรับผู้รับเชิญที่อาวุโสจะขอให้เจ้าภาพมาเชิญถึงครั้งที่สามจึงจะรับปาก ส่วนคนหนุ่มๆมักจะรับปากครั้งแรกหรือครั้งที่สอง การที่ต้องเชิญถึงสามครั้งน่าจะมีความหมายสำคัญซ่อนแฝงอยู่ อาจจะเป็นเครื่องยืนยันว่าผู้รับเชิญเป็นบุคคลที่เจ้าภาพต้องการตัวจริงๆ หรือเพื่อเป็นการสงวนท่าทีว่ามีได้มาเพื่อเห็นแก่กินเห็นแก่ความสนุกสนาน ทำให้รู้สึกว่ามีค่าทั้งเจ้าภาพและแขก (เรื่องอยู่กับก๋ง)

1.2 พิธีแต่งงาน

-คนจีนรุ่นเก่าถือเรื่องการแต่งงานของลูกชายเป็นเรื่องสำคัญมากเหลือเกิน เพราะถือว่าลูกชายโดยเฉพาะลูกชายคนโตจะต้องเป็นบุรุษหมายเลขหนึ่งของครอบครัว เมื่อสิ้นบุญเดี่ยวแล้ว และจะต้องเป็นผู้สืบตระกูลต่อไป เมื่อเป็นดังนี้จึงห้วงกังวลไปถึงผู้ที่จะเข้ามาเป็นสะใภ้ด้วยว่าจะเหมาะสมกับลูกชายหรือสมกับครอบครัวของตัวหรือไม่เพียงไร ผู้ใหญ่ในสังคมจีนหัวนกรงในเรื่องนี้มาก จึงเป็นธุระจัดหาเมียให้ลูกชายเสียเองโดยใช้วิธีคลุมถุงชน ซึ่งยังเป็นวิธีที่ฝังแน่นอยู่ในความนิยมของชาวจีนรุ่นเก่าที่ด้อยการศึกษามาจนถึงทุกวันนี้ ส่วนการแต่งงานของลูกสาว ชาวจีนจะไม่ถือเป็นเรื่องยิ่งใหญ่ ดูพอสมควรแล้วก็ให้แต่งงานไป เพราะถือคติว่ามีลูกสาวก็เหมือนมีส่วมอยู่หน้าบ้าน รักษาดีก็ปลอดภัยดี ถ้ารักษาไม่ดีก็มีแต่เรื่องอันเป็นมลทินให้ได้อาย การได้ปลดปล่อยลูกสาวออกนอกชายคาจึงเป็นความสบายใจอย่างหนึ่งในชีวิตหัวหน้าครอบครัวชาวจีนรุ่นเก่า (เรื่องอยู่กับก๋ง)

-ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นแม่สื่อแม่สาวของพวกคนจีนหัวเก่ามีอยู่ 2 ประเภท คือ แม่สื่ออาชีพกับแม่สื่อสมัครเล่น แม่สื่ออาชีพ มักจะเป็นผู้หญิงอายุมาก ๆ เช่นสาวใหญ่หรือเลยสาวใหญ่แล้ว พวกนี้จะพูดล่อกลัก แต่งเนื้อแต่งตัวดีพูดคล่องแต่มีชั้นเชิง ผู้ที่มีอาชีพนี้จะเป็นที่รู้จักกันไป จะรับงานเป็นแมวมอง ให้ผู้ที่ต้องการลูกสะใภ้ด้วย ให้ผู้ที่ต้องการลูกเขยด้วย

โดยเรียกเรื่องค่าป่วยการพอสมควรตามตกลงกัน แม่สื่ออาชีพนี้จะเที่ยวเสาะหาไปด้วยความ
 จัดเจนจนกระทั่งพบผู้ชายหรือผู้หญิงที่เห็นว่าน่าสนใจแล้วนำไปบอกเล่าแก่ผู้ว่าจ้าง ส่วนแม่สื่อ
 สมัยครั้นนั้นมักจะเป็นเพื่อนบ้านหรือญาติมิตรของผู้เอ่ยขานวานใช้ให้ช่วยเป็นแมวมอง
 เสาะหาผู้หญิงให้ลูกชายของตัว หรือแนะนำให้ผู้ชายอื่นมาทาบถามลูกสาวของตัว แม่สื่อพ่อสื่อ
 ประเภทนี้ไม่ต้องการสินจ้างรางวัล แต่รับภาระด้วยความสนิทสนมกันเป็นส่วนตัวมากกว่า เมื่อ
 แม่สื่อทั้งสองประเภทนี้ได้เบาะแสแล้วก็มักจะนำข่าวมาบอกกับผู้จ้างหรือผู้วานใช้ ถ้าคำบอกเล่ามี
 รายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติที่น่าสนใจก็จะมีการประสานงานกันให้ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายพบปะ
 เจรจากันก่อน ถ้าปรองดองกันได้ก็จะมีการนัดหมายให้ฝ่ายชายดูตัวฝ่ายหญิง การดูตัวบางที
 ทำอย่างเงิบเขิบ ไม่ให้ฝ่ายหญิงรู้ตัว คงเกรงว่าจะมีการข่มแมวหรือตระเตรียมตัวตอบตาให้
 น่าสนใจกว่าปกติได้ ส่วนมากจะขอดูรูปถ่ายจากผู้เป็นสื่อก่อน พอใจรูปถ่ายแล้วจะพากันไป
 แอบดูตัวผู้หญิงโดยมักจะไม่ให้ผู้หญิงรู้ตัว ถ้าในขั้นนี้เป็นที่พอใจกันแล้วผู้ใหญ่ฝ่ายชายจึงจะมา
 ทาบถามกับผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงเป็นกิจจะลักษณะขึ้น มีการขอวันเดือนปีเกิดและเวลาตกฟากของ
 หญิงไปผูกดวงดูว่าจะสมพงษ์กับฝ่ายชายหรือไม่ ถ้าไม่เหมาะสมก็บอกเลิก ถ้าเหมาะสมเป็นที่
 พอใจก็จะตกลงเงื่อนไขการแต่งงานกันต่อไป คนจีนถือมากในเรื่องสมพงษ์กันหรือไม่นี้ จะให้
 หมอดูหรือซินแสดูอย่างละเอียดลออทุกด้าน เพราะถือกันว่าผู้ชายจะดีจะด้อยจะรุ่งเรืองหรือ
 หายนะ เมียมีส่วนดลบันดาลอยู่มาก ถ้าตัวเองดวงชะตาดีอยู่แล้ว ไปได้เมียที่ไม่ดี ดวงชะตา
 ชัดแย้งกันเข้า ก็จะไปไม่ได้ อาจจะเจ็บป่วยล้มตายก่อนกาลอันควรหรืออัปโชคลาภทางการค้า
 ต้องตรวจตราเป็นสำคัญว่าเป็นคู่สร้างคู่สมกันจริงๆแล้ว มั่นใจแน่นอนแล้วนั้นแหละผู้ใหญ่จึง
 จะยอมให้มีการแต่งงานกันได้ จะเห็นได้ว่า ทั้งสิ้นทั้งปวงนี้ผู้ที่เป็นคู่บ่าวสาวเองแทบมิได้มี
 บทบาทเลย ในลัทธิคฤมณฑลของชาวจีนหัวเก่า่นั้น แม่ของทั้งสองฝ่ายจะเป็นผู้กำหนดบทบาท
 ให้กับลูกๆเอง (เรื่องอยู่กับก๋ง)

- สำหรับการเรียกเงินสินสอด ถ้าเป็นคนแต่จิวจะนิยมใช้เลขคู่หลายๆ เช่น
 สองพันสี่ร้อยสี่สิบ สี่พันสี่ร้อยสี่สิบ หรือหกพันสี่ร้อยสี่สิบก็ตามแต่จะตกลงกัน (ค่าเงินเมื่อพ.ศ.
 2512) ส่วนคนแคะชอบเลขเก้าก็เรียกกันสองพันเก้าร้อยเก้าสิบหรือมากกว่านั้น แต่ต้องลง
 ท้ายด้วยเลขเก้า เพราะเลขเก้าในภาษาจีนสำเนียงแคะหมายถึงความนาน (เรื่องจดหมายเหตุจาก
 เมืองไทย)

- นอกจากทองแล้ว ฝ่ายเจ้าบ่าวก็ต้องหาขนมจันอับให้ฝ่ายเจ้าสาวอีกร้อย
 กล่องตามจำนวนที่ต้องการ เพื่อว่าเขาจะได้นำไปแจกญาติมิตรเป็นการบอกกล่าวว่าลูกสาวได้
 แต่งงานไปแล้ว แต่ตามประเพณีจีนจะไม่เชิญแขกฝ่ายเจ้าสาวมารับประทานเลี้ยง นอกจาก
 ญาติสนิทจริงๆเพียงไม่กี่คนและเพื่อนเจ้าสาวอีกคนหนึ่งหรือสองคน แขกที่มากินโต๊ะฉลองจึง
 เป็นแขกของเจ้าบ่าวเท่านั้น (เรื่องจดหมายเหตุจากเมืองไทย)

-ในพิธีแต่งงาน สะใภ้หรือเขยต้องยกน้ำชาให้ผู้ใหญ่อีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเท่ากับเป็นการไหว้ ผู้ใหญ่จะต้องรับไหว้ด้วยเงินหรือทองคำ ถ้าญาติผู้ใหญ่คนนั้นฐานะไม่ดีเจ้าภาพจะเอาเงินใส่ซองเตรียมไว้ให้เพื่อกุ้หน้า (เรื่องจดหมายจากเมืองไทย)

-คำอวยพรแต่งงานในภาษาจีนอย่างสั้นๆ มีหนังสือเพียงสี่ตัวหรือแปดตัว ว่า เฉียง เหมิง ปู้ กุ้ย ซัย จ้อ บ่วง ซุง สี่ตัวแรกน่าจะตรงกับลาภ ยศ ศักดิ์ สรรเสริญ สี่ตัวท้ายว่าพันลูกหมื่นหลานคือมีลูกหลานมาก (เรื่องจดหมายจากเมืองไทย)

-หลังจากแต่งงานไปแล้ว คนจีนจะมีประเพณีว่าต้องเลี้ยงโต๊ะรับลูกสาว ลูกเขยที่มาเยี่ยมบ้านเป็นครั้งแรก เนื่องจาก ในสมัยโบราณมีการแต่งงานข้ามเมือง เพราะคนเมืองเดียวกันที่ส่วนมากแค่เดียวกันแต่งงานกันไม่ได้ ลูกสาวแต่งงานไปแล้วน้อยนักที่จะได้กลับมาเยี่ยมบ้าน ที่ใกล้หน่อยอาจจะได้มาก็อย่างเร็วสิบสองวัน บางทีสี่เดือน บางคนก็มาเอาโน่น อุ้มคนงุงคนมาเยี่ยม ดายายก็ต้องมีการเลี้ยงดูกันเป็นธรรมดา (เรื่องจดหมายจากเมืองไทย)

1.3 พิธีศพ

-ตามความเชื่อจีน งานศพจะต้องมีพิธีกึ่งเด็ก เผาเครื่องกระดาศที่จัดทำเป็นรูปต่างๆอย่างสวยงามให้กับผู้ตาย เช่น เสื้อผ้า บ้านช่อง ของใช้ รถยนต์ และหุ่นคนรับใช้ หลังจากเสร็จงานศพแล้ว จะนำศพไปบรรจุในฮวงซุ้ยที่เตรียมไว้ ชาวจีนจะพิถีพิถันในการเลือกทำเลฮวงซุ้ยมาก เพราะถือกันว่าทำเลที่ดีจะนำความเจริญมาให้กับลูกหลาน และของชำร่วยที่แจกในงานศพมักจะเป็นผ้าเช็ดหน้า (เรื่องจดหมายจากเมืองไทย)

-พิธีกึ่งเด็ก ต้องมีลูกชาย หลานปู้ร่วมในพิธี จึงจะสมบูรณ์ ลูกชายคนโตถือกระดางรูป หลานปู้ถือธงบอกตำบลที่เกิดและอายุ และลูกหลานอื่นๆตามชบวนนักบวชผู้ทำพิธีในเขตปริณทล (เรื่องจดหมายจากเมืองไทย)

-หากผู้ใหญ่ที่เป็นชายตาย จะติดแขนทุกซข้างซ้าย ถ้าเป็นหญิงติดข้างขวา เพราะเงินถือว่าแขนซ้ายศักดิ์สูงกว่า (เรื่องจดหมายจากเมืองไทย)

-การไว้ทุกข์ของจีนตามประเพณีเก่า ลูกชายไว้ทุกข์ 3 ปี ลูกสาว 1 ปี ปัจจุบันลดลงเหลือ 1 ปี แต่บางที่ก็ทำตามประเพณีไทย คือไว้ทุกข์เพียง 100 วัน (เรื่องจดหมายจากเมืองไทย)

1.4 วันตรุษจีน

-เนื่องในวันตรุษจีนวันสิ้นปี จะมีการทำอาหารไหว้บรรพบุรุษในเวลาประมาณสิบเอ็ดโมง อาหารไหว้เจ้ามีหมู ปลา และ ไก่ ปลาใช้ปลาหมึกแห้งซึ่งหาง่ายค้างไว้ได้หลายวัน อาหารในวันเทศกาลเช่นนี้จำเป็นต้องเลือกอาหารที่ค้างได้ เพราะมันมากเกินกว่าจะกินได้หมด หมูต้มพะโล้เอาไว้ ไก่ก็รวนเค็ม กินได้นานวัน (เรื่องจดหมายจากเมืองไทย)

- ตอนบ่ายในวันสิ้นปีมีการเช่นผีไม่มีญาติด้วยอาหารนานาชาติ อาหารที่เช่นผีไม่มีญาตินี้ มีจำนวนมากมากเกินกว่าจะกินกันในครอบครัวได้หมด ญาติที่ไม่ทำพิธีเองจึงมักมาร่วมด้วย การเลี้ยงอาหารที่ใช้เช่นผีนี้เราไม่ถือ เอามาเลี้ยงแขกได้ไม่เสียหายแต่อย่างใด แต่ถวายพระไม่ได้เพราะเป็นของเหลือแล้ว สำหรับลูกจ้างในร้านจะได้หยุดงานโดยไม่หักเงิน และมีการจ่ายเงินพิเศษให้ วิธีการเช่นนี้ช่วยให้คนงานอยู่ยัด เป็นสินน้ำใจที่ทำงานมาด้วยดี เท่ากับเป็นของขวัญปีใหม่ อีกอย่างหนึ่งคนจีนถือว่านิ้วก้อยหรือนิ้วหัวแม่มือเหมือนกัน ทุกคนมีความสำคัญเป็นส่วนหนึ่งของโลกเช่นกัน ต้องพึ่งพากัน จึงมีแต่ลูกจ้างกับนายจ้าง ไม่มีชู้ชากับนาย (เรื่องจดหมายจากเมืองไทย)

1.5 วิถีชีวิตประจำวัน

- คนจีนเกือบทุกคนเมื่อเจอน้ำกันตอนเช้าจะต้องถามกันว่า “กินข้าวแล้วยัง” ถามกันอย่างนี้จนเป็นธรรมเนียม เป็นประโยคที่ติดปาก อาจเป็นเพราะว่าคนจีนส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านทุกวัน ตั้งแต่เช้าจนกว่าจะเสร็จงานก็บ่ายหรือเย็นเข้า “การกินข้าวแล้วหมายความว่าพร้อมที่จะทำงานแล้ว” (เรื่องอยู่กับก๋ง)

- การตากผ้าของจีนกับไทยไม่เหมือนกัน คนไทยนิยมตากผ้าพาดไว้กับราวลวดแล้วเอาไม้หนีบหนีบไว้กับลมตีหล่นลงมาคลุกดิน ส่วนคนจีนจะใช้ไม้ไผ่ลำยาวเรียวกเลาเกลี้ยงและถูสะอาดสอดทางปลายเข้ากับแขนเสื้อกางเกงร้อยกันเรียงที่ละตัวจนเต็มไม้หรือจนหมดผ้าที่ต้องการตาก แล้วนำขึ้นมาพาดค้างไว้กับราวหรือค้างไม้ สุดแต่สะดวก เวลาผ้าแห้งก็เก็บไปทิ้งไม้ แต่สิ่งหนึ่งที่ถือกันเคร่งครัดเหมือนกันก็คือทั้งคนจีนและคนไทยจะตากผ้าหุ่งหรือกางเกงของผู้หญิงไว้ต่ำกว่าเสื้อผ้าของผู้ชาย และบางคนถือจัดถึงกับไม่ยอมให้ผู้ชายแตะต้องผ้าหุ่งหรือกางเกงของผู้หญิงที่ตากไว้เลย นัยว่าจะทำให้ผู้ชายเสื่อมเสียราศี (เรื่องอยู่กับก๋ง)

- บ้านคนไทยมักกินข้าวตอนเย็นค่ำ หลังจากอาบน้ำอาบท่าและรอกอยสมาชิกในบ้านมาทั้งหมดจนครบหน้าแล้ว ผิดกับพวกคนจีน พอเสร็จจากงานประจำวันตอนเย็นแล้วก็จะตั้งสำรับข้าวทันที ก่อนตะวันตกดินก็เรียบริบร้อยอิมหน้าแล้ว จากนั้นจึงพักผ่อนหรือทำงานต่อไปอีก แล้วบางทีก่อนนอนในตอนดึก ๆ จะมีข้าวต้มรองท้องอีกมื้อหนึ่งพอให้หลับสบาย (เรื่องอยู่กับก๋ง)

1.6 ความเชื่อของชาวจีน

- เนื้อวัวเป็นอาหารต้องห้ามของชาวจีน ถ้าครอบครัวใดตั้งศาลพระภูมิเจ้าที่ในบ้านแล้ว คนเฒ่าคนแก่จะไม่ยอมให้ผู้ใดนำเนื้อวัวเข้าไปในชายคาบ้านเลยไม่ว่าจะเป็นเนื้อวัวสดๆหรือได้ปรุงสำเร็จเป็นอาหารของกินอื่นๆแล้วก็ตาม (เรื่องกตัญญูพิศวาส)

- สำหรับเรื่องหนวด คนจีนถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่งคล้ายกับถือเป็นคนเคล็ด ผู้ที่จะไว้หนวดได้ควรมีอายุมากพอสมควรแล้ว ถ้าเป็นโสดต้องมีอายุ 40 ปีขึ้นไป ส่วนผู้

ที่แต่งงานมีครอบครัวแล้วควรจะรอให้มีลูกคนแรกเสียก่อนจึงค่อยไว้ ในกรณีหลังนี้ไม่ต้องรอให้อายุถึง 40 ปี เพราะธรรมเนียมจีนถือว่าผู้ชายที่แต่งงานมีลูกเต้าแล้ว เป็นผู้ใหญ่โดยฐานะทางสังคมและครอบครัว เชื่อกันว่าคนโสดหากไว้หนวดแต่หนุ่มแล้วจะขัดลาภ-อัปโชค (เรื่องอยู่กับกิ้ง)

-คนจีนหัวเก่าเชื่อกันว่าถ้าตีมน้ำแข็งมาก ๆ จะปวดเมื่อย จะสังเกตได้ว่าชาวจีนแท้ๆ รับประทานแต่ของร้อน และไม่ตีมน้ำแข็งเลย เวลาอากาศร้อนจัดเขาจะตีมน้ำแข็งหยวหรือน้ำต้มสมุนไพรอย่างอื่นแก้ร้อนใน (เรื่องจดหมายเหตุจากเมืองไทย)

2. ด้านดวงรั้ว

2.1 เคล็ดลับในการให้บริการลูกค้า

-แม่ค้าที่เป็นคนจีนมักจะมีการมณเฑียรมากกว่าแม่ค้าคนไทย แม่ค้าคนจีนบางคนคิดจะแหงนลูกค้าด้วยซ้ำไป อย่างเช่น ลูกค้าต่อรองราคามากเกินไป แม่ค้าจีนจะเพียงแต่ส่ายหน้าแล้วพูดว่า “ขายไม่ได้ราคานี้ รับมาก็แพงกว่านี้แล้ว” ซื้อหรือไม่ซื้อก็แล้วกันไป แต่ในกรณีเดียวกันนี้ ถ้าเป็นแม่ค้าคนไทยจะค่อนข้างแฉะและจิบปากจิบคอจืดๆ ใส่ลูกค้าว่า “อยากแดกของถูก ถ้าไม่มีปัญญาซื้อก็รอชาติหน้า” (เรื่องอยู่กับกิ้ง)

-ความอ่อนน้อมเท่านั้นที่จะเรียกลูกค้าเข้าร้าน หน้าตาที่ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นส่วนประกอบ พ่อค้าที่พกรั้วแต่ความโมโหโทโส ไม่มีทางขายของได้มาก แม้ว่าเราจะมีการมณเฑียรมาแต่ที่ใดเรื่องใด เราต้องตัดออกให้หมดเมื่อมีคนมาซื้อของ (เรื่องจดหมายเหตุจากเมืองไทย)

-วงการค้าเปิดสำหรับทุกคนที่มีความพยายาม ไม่ต้องการความรู้พื้นฐานมากนัก แต่ต้องมีไหวพริบ เอาใจคนเก่ง วาจาไพเราะ สีหน้ายิ้มแย้ม บริการที่ดี และพร้อมที่จะทำงานหนัก (เรื่องจดหมายเหตุจากเมืองไทย)

3. ด้านดวงดูแลสุขภาพ

3.1 “ยาโป๊ว” สำหรับหญิงแม่ลูกอ่อน

-ในการคลอดลูกของผู้หญิงจีนทุกฐานะชั้นชน เว้นไม่ได้ที่จะต้องดองเหล้ายาไว้ตีหมกิน เครื่องยาเหล่านี้มีขายเป็น “เถียบ” หรือซูดตามร้านเครื่องยาจีนทั่วไป ราคามีสูงต่ำกันตามความต้องการของผู้ซื้อซึ่งมีฐานะไม่เท่าเทียมกัน แต่ถูกที่สุดก็ต้องซูดละเอียดกว่าบาทขึ้นไป เขามาดองด้วยเหล้าโรง 28 ดีกรี ซูดละ 6 ขวดบ้าง 12 ขวดบ้าง โดยหาขวดโหลหรือโหดินเผาใส่ไว้จะต้องดองไว้ไม่ต่ำกว่าหนึ่งเดือนจึงจะกินได้ การกินยาเหล่านี้ดองดังกล่าวนี้จะเริ่มกินเมื่อน้ำคาวปลาหมดไปแล้ว คือหลังคลอดแล้วประมาณยี่สิบวันเป็นต้นไป กินตอนกลางคืนทุกคืนครั้งละหนึ่งถ้วยชา เหล้ายานี้มีสรรพคุณฟอกเลือดเสียที่คั่งค้างอยู่ในร่างกายของ

หญิงแม่ลูกอ่อนและสร้างเลือดใหม่ด้วยเพราะในตอนคลอดต้องเสียเลือดไปมาก ยาดอง บางตำรับเข้าด้วยยาประเภทบำรุงกระดูกและเส้นเอ็นให้แข็งแรงอีกด้วย แต่หลักใหญ่ใจความ แล้วมุ่งจะให้ฟื้นตัวรวดเร็ว และเสริมสุขภาพให้สมบูรณ์หลังคลอด นอกจากเหล้ายาดองบำรุง โลหิตแล้วอาหารประเภทสร้างเสริมก็จำเป็นมาก ผู้หลักผู้ใหญ่จะจัดทำให้หญิงแม่ลูกอ่อนกิน เป็นประจำ เช่น หมูเนื้อแดงหันชิ้นบางๆ ผัดขิงแก่หันฝอย ปลาสดหนึ่ง ไก่กระทงทั้งตัวทำสะอาด แล้วตุ๋น ฯลฯ สิ่งทีกล่าวมาแล้วนี้จะผัดด้วยเหล้าองุ่นแดงหรือเจออเหล้ายาลงไปด้วย (เรื่องกตัญญูพิศवास)

3.2 ความเชื่อต่าง ๆ

-คนจีนทั่วไปเชื่อว่าน้ำชาที่ช่วยชะล้างไขมัน ถ้าคอกชุมขึ้น ล้างเสมหะ ในคอ บำรุงประสาท ขับปัสสาวะ (เรื่องกระท่อมไม้ฝอย)

-ชาวจีนเชื่อกันว่าความขมของน้ำทะเลเป็นยาที่ดีที่สุดสำหรับรักษาแผล ความ เค็มของมันรักษาโรคผิวหนังได้เป็นเลิศ แต่ความหวานของทุกสิ่งเป็นตัวก่อให้เกิดโรค บางประเภท (เรื่องจดหมายจากเมืองไทย)

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่น่ายินดีว่าการแสดงออกซึ่งบทบาทของผู้ส่งสารหรือผู้เขียน นวนิยายต่อการร่วมพัฒนาสังคม โดยเฉพาะด้านการปลูกฝังบรรทัดฐานเกี่ยวกับพฤติกรรม จริยธรรมที่จำเป็นในการพัฒนา และการพัฒนาด้านวัฒนธรรม ทำให้ท่ามกลางนวนิยายที่ ได้รับการตีพิมพ์อย่างมากมายจะมีนวนิยายอยู่จำนวนหนึ่งที่สามารถเรียกได้ว่า สื่อเพื่อการพัฒนาอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้รับเกี่ยวกับผู้เขียนนวนิยาย กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นตรงกันว่า การอ่านหนังสือที่ดี มีคุณค่า มีความสมจริง สมเหตุสมผล จะเป็น “อาหารทางปัญญา” สร้างขวัญ สร้างกำลังใจ ตลอดจนช่วยให้ผู้อ่านคิด พิจารณาหาแนวทางประพฤติปฏิบัติที่ดีและเหมาะสมสำหรับผู้อ่านนั้นๆ ได้เอง

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า นักเขียนนวนิยายต่างก็แสดงบทบาทในการร่วมพัฒนา สังคม ด้วยการสอดแทรกสาระ คุณค่าที่สำคัญในหลายๆ ด้านลงในนวนิยายของตนทั้งทางตรง และทางอ้อม ดังนั้น หน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่เผยแพร่จริยธรรมควร ให้ความสำคัญกับนักเขียน ในฐานะเป็นแหล่งเผยแพร่แนวคิดในด้านจริยธรรม เป็นกรณีพิเศษ ขณะเดียวกันน่าจะมีการจัดประชุมและสัมมนา เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและเพื่อให้ นักเขียนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่จริยธรรมในทิศทางเดียวกับที่หน่วยงานหรือองค์กรต้องการ

2.หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่เผยแพร่พฤติกรรมทางจริยธรรม ควรให้ความสำคัญกับการศึกษาและสำรวจงานวิจัยทางด้านจริยธรรม โดยเฉพาะจากเนื้อหาของนวนิยายและบทบาทของตัวละครต่างๆในนวนิยาย รวมทั้งงานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานเผยแพร่จริยธรรมให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์จริงในสังคม และมีความเป็นรูปธรรมมากที่สุด

3.นักเขียนรุ่นใหม่ควรตระหนักถึงบทบาทที่สำคัญของตนในการสร้าง “ประสบการณ์เทียม” ตลอดจนอิทธิพลของนวนิยายและนักเขียนต่อระบบความคิดความเชื่อของคนในสังคม และน่าจะมีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับจริยธรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของสังคมไทยในปัจจุบันให้มากขึ้น เพื่อให้มีพลังมากเพียงพอที่จะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมในเชิงจริยธรรมและยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทางที่ดีอีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1.น่าจะมีการศึกษาวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้ ในด้านของการสำรวจความคิดเห็นของผู้รับสารหรือผู้อ่านนวนิยายด้วย เนื่องจากอาจจะทำให้ได้รายละเอียดเพิ่มในอีกแง่มุมหนึ่งที่น่าสนใจ และนำผลการศึกษามาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับผลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาของนวนิยายและทัศนคติของผู้ส่งสารหรือผู้เขียนนวนิยาย จะได้เห็นผลสะท้อนกลับในมุมมองของผู้รับสารที่กว้างขึ้นจากผลการวิจัยในครั้งนี้

2.ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนในนวนิยายไทย ฉะนั้น สำหรับผู้ที่ต้องการจะทำวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกในนวนิยายที่กล่าวถึงชนชาติอื่นๆ ควรให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านปรัชญา จิตวิทยา สังคมวิทยา อักษรศาสตร์ และนิเทศศาสตร์ เป็นผู้พิจารณาและทดสอบเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาของงานวิจัยเรื่องนี้อีกครั้ง เพื่อให้เครื่องมือที่ได้มีความเที่ยงตรง และเหมาะสมกับเนื้อหาของนวนิยายที่จะวิเคราะห์ต่อไป

3.จากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่ามีประเด็นปัญหาน่าสนใจที่น่าจะได้ศึกษาวิจัยเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

- 1.1 การศึกษาถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างชนรุ่นเก่ากับรุ่นใหม่ที่อยู่ภายใต้วัฒนธรรมตะวันตกที่แพร่เข้ามาผ่านทางสื่อประเภทต่างๆ

- 1.2 การศึกษาเรื่องความแตกต่างในการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับสตรีในนวนิยาย ระหว่างนักเขียนเพศหญิงกับนักเขียนเพศชาย
- 1.3 การศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคมหรืออิทธิพลของแม่แบบผ่านทางตัวละครในนวนิยายต่อผู้รับสารหรือผู้อ่านนวนิยายของนักเขียนมือรางวัล “ประกัสสร เสวิกุล”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย